

YRITTÄJÄKSI PARATIISIIN

Tutkimuskohteena Phuket

Petra Miettinen
Sutinapha Nopakun

Opinnäytetyö
Toukokuu 2011

Palvelujen johtamisen ja tuottamisen koulutusohjelma
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tekijä(t) MIETTINEN, Petra NOPAKUN, Sutinapha	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 9.05.2011
	Sivumäärä 70	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi YRITTÄJÄKSI PARATIISIIN Tutkimuskohteena Phuket		
Koulutusohjelma Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) TUNKKARI-ESKELINEN, Minna		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän Ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä Opinnäytetyö esittelee yrittäjänä toimimista Thaimaan Phuketissa. Työhön on koottu erilaisia kulttuurillisia seikkoja, jotka nousevat vahvasti esille aasialaisessa kulttuurissa. Ilman niiden tuntemusta on lähes mahdotonta menestyä yrittäjänä. Yrittäjien arjen selvittämiseksi toteutettiin tutkimusmatka joulukuussa 2010 Phuketiin. Siellä haastateltiin suomalaisia palvelualan yrittäjiä hotelli ja ravintola-alalta. Teemahaastatteluihin yrittäjiä osallistui kuusi. Haastatteluiden tuloksena esiin nousivat motiivit yrittäjäksi lähtemiseen, luonteenpiirteitä yrittäjä henkilöstä. Tärkeimmät tulokset haastatteluiden pohjalta olivat kokemuseräiset tilanteet ja esimerkit joissa kulttuurierot tulevat esiin. Opinnäytetyön tulokset esittelevät yrittäjien haastatteluihin siteeraten yrittäjänä selviytymistä Thaimaassa. Opinnäytetyön tulokset hyödyttävät erityisesti henkilöitä jotka suunnittelevat yrittäjän arkea Thaimaassa. Työstä on hyötyä Aasian ja Thaimaan kulttuurista kiinnostuvalle henkilölle. Opinnäytetyö tuo esiin yrittäjyyden haastavuuden Phuketissa ja vieraassa kulttuurissa toimimisessa.		
Avainsanat (asiasanat) Yrittäjä, yrittäjyys, Aasia, Thaimaa, Phuket, kulttuuri, kulttuurishokki, haastattelututkimus		
Muut tiedot		

Author(s) MIETTINEN, Petra NOPAKUN, Sutinapha	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 9.05.2011
	Pages 70	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title AS AN ENTREPRENEUR IN PARADISE Researching Phuket		
Degree Programme Degree Programme in Service Management		
Tutor(s) TUNKKARI-ESKELINEN, Minna		
Assigned by JAMK University of Applied Sciences		
Abstract <p>This thesis discusses how to operate as an entrepreneur in Phuket, Thailand. The thesis gathers a variety of cultural issues arising out of the strong Asian culture. Without understanding them and having sufficient knowledge of the Thai culture, it is almost impossible to succeed as an entrepreneur.</p> <p>A research trip to Phuket was made in December 2010 to find out about the everyday life of Finnish entrepreneurs working in Thailand. Interviews were conducted with Finnish entrepreneurs in the service sector. The focus was on the hotel and restaurant business and six Finnish entrepreneurs took part in the interviews.</p> <p>The authors gathered together elements of the most important cultural differences to open up a complex world for fledging entrepreneurs. The importance of motives and characteristic factors of Finnish entrepreneurs operating in Thailand were two facts that rose from the interviews. The most important results gained from these interviews were empirical knowledge from the entrepreneurs and examples of situations where cultural differences were highlighted.</p> <p>People who are planning entrepreneurship in Thailand will benefit from this study in particular and the study will also be useful for people who are interested in the Asian and Thai culture in general. The thesis highlights difficulties of entrepreneurship in Phuket and points out the obstacles working in a foreign culture may bring.</p>		
Keywords entrepreneur, entrepreneurship, Asia, Thailand, Phuket, culture, culture shock		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 KOHTI UNELMAA	3
1.1 Tutkimuksen toteutus ja lähestymistapa.....	4
1.2 Yrityksen perustaminen pähkinäkuoressa	6
2 YRITTÄJYYDEN TEKIJÖITÄ	9
2.1 Yrittäjyyden käsite	9
2.2 Yrittäjätypit	10
2.3 Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat tekijät	11
2.4 Phuket yrityskohteena	18
3 KULTTUURIN MERKITYS.....	21
3.1 Kulttuurishokki.....	26
3.2 Liike-elämän kulttuuri ja Thaimaalaiset työelämässä.....	28
3.2.1 Thaimaalaiset työelämässä.....	30
3.3 Thaikulttuurin avaimia	32
3.3.1 Arvomaailma	32
3.3.2 Kasvojen merkitys ja hymy	33
3.3.3 Thai-time eli aikakäsitys.....	35
3.3.4 Wai-Thai-tervehdys	37
3.3.5 Kieli	37
3.4 Suhdetoiminta	38
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖN VIIDAKKO	41
4.1 Poliittiset tekijät.....	42
4.2 Luonnonmullistukset	44
4.3 Sosiaaliset tekijät	44
4.4 Uudet tuulet	46

5 LAINSÄÄDÄNTÖ KÄYTÄNNÖSSÄ.....	48
5.1 Lupa-asiat	50
6 POHDINTA	54
LÄHTEET.....	57
YHTEISTYÖKUMPPANIT	59
LIITTEET	60
LIITE 1. Haastatteluiden runko	60
Liite 2. Haastatteluiden profilointi.....	63

KUVIOT

KUVIO 1. Prosessimalli yrittäjäksi ryhtymisestä	12
KUVIO 2. Geert Hofstede: n viisi dimensiota Thaimaasta.....	23
KUVIO 3. Suomi vrt.Thaimaahan Hofstede: n dimensioissa	25

1 KOHTI UNELMAA

Jokainen meistä haaveilee ainakin joskus täydellisestä elämästä palmujen alla. Usein kuuleekin ihmisten sanovan, että ”myyn koko omaisuuden ja ostan vain menolipun”. Uusia elämyksiä lähdetään ensin hakemaan lomamatkoilla entistä kauemmas eksoottisimpiin paikkoihin. Thaimaa on noussut suomalaisten suosikkilomakohteeksi Kanarian lomakohteiden rinnalla. Voidaan jopa puhua suomalaisten toisesta Kanariasta. Thaimaan paratiisi ja aasialaisen eksotiikan mystisyys ovat trendejä, joista, puhutaan ja, jotka ovat esillä mediassa. Janotaan uusia seikkailuja, joihin Thaimaa ympäristöineen tarjoaa mahdollisuuksia. Monet näistä matkailijoista rakastuvat lomamatkallaan maahan ja palaavat sinne jäädäkseen.

Mikä Thaimaassa sitten kiehtoo niin paljon, että kaipuu sinne on monella niin suuri? Piilekö salaisuus huolettomassa eletään tässä ja nyt-asenteessa? Valloittaako thaimaalaisten hymy viileiden ja vakavien suomalaisten sydämen. Selvittääksemme tätä mysteeriä toteutimme tutkimusmatkan Thaimaan Phuketiin, missä lukuisat suomalaiset ansaitsevat elantonsa palveluyrityksen palveluksessa tai itse yrittäjinä. Työmme tarkoituksena on tutkia suomalaisen palveluyrityksen perustamista ja yrittäjänä olemista Thaimaassa, koota niitä tietoja ja kokemuksia, joita vieras kulttuuri tuo eteen. Tavoitteenamme oli selvittää, mitä on otettava huomioon perustettaessa yritystä vieraassa kulttuurissa. Tavoitteenamme on siis tuoda esille jo yrittäjäksi lähteneiden kokemuksia, neuvoja ja asioita, joihin he ovat törmänneet yrittäjinä Thaimaassa. Hyödyn työstä saavat ne, jotka suunnittelevat yrittäjäksi lähtemistä Thaimaahan.

Työhön on koottu esiin nousseita kulttuurieroja, joihin tulee kiinnittää huomiota ja, jotka jokaisen Thaimaahan muuttavan olisi hyvä tietää, sillä niiden avulla edistetään asioiden sujumista ja hyväksymistä. Kokemuseräistä tietoa työhön on hankittu yrittäjähaastatteluilla. Työn tutkimuksen kohdeilmio on suomalaisena yrittäjänä toimiminen Thaimaan Phuketissa. Tutkimuksen pääongelma on, kuinka selviytyä yrittäjänä Thaimaassa. Tutkimuksen alaongelmiksi muodostuivat kysymykset: Mistä motiivi

lähteä Thaimaahan ja miksi juuri Phuket? Mistä saa hankittua tietoa yrityksen perustamisesta? Mitä erilaisia lupia tarvitaan? Millaisiin kulttuurieroihin yrittäjät ovat törmänneet? Mitä yrittäjältä vaaditaan juuri Thaimaan kulttuurissa toimimisessa?

Ensimmäinen kulttuuriero ja vieras sana työssämme on farang. Thaimaalaiset puhuvat meistä länsimaalaisista ja kaikista valkoihoisista nimellä falang, kirjoitettaessa farangeista.

1.1 Tutkimuksen toteutus ja lähestymistapa

Syksyllä 2010 opinnäytetyömme sai kipinän ja innostuksen. Molempien kiinnostuksen vuoksi päätimme toteuttaa Aasiaan liittyvän opinnäytetyön. Työmme aihe on molempien sydäntä lähellä, sillä Thaimaa on meistä toisen kotimaa ja toisessa meistä ”asuu pieni sisäinen aasialainen”. Halusimme lähteä ottamaan selvää, millaista on olla ja toimia suomalaisena yrittäjänä Thaimaan paratiisissa. Thaimaa on ollut esillä paljon, ja se on aina kiehtonut ja kiinnostanut suomalaisia, mikä näkyikin suomalaisten matkailijoiden määrässä suosikkilomakohteeseensa.

Heti alussa oli selvää, että kohdistaisimme yritysten ja yrittäjien etsimisen Phuketiin. Eikä vaikkapa Pattayalle, jossa on lähemmäs sata suomalaisten perustamaa yritystä. Syynä tähän on se, että Pattayan toiminnan ja ympäristön tiesimme lakeja kiertäväksi, ei kovin rehelliseksi toiminnaksi. Toisin on Phuketissa, joka on taloudellisestikin menestyneintä ja varakkainta aluetta Thaimaassa.

Ensimmäinen vaihe työssämme oli lähteä ottamaan selvää suomalaisista yrittäjistä Thaimaan Phuketissa, mikä osoittautui jopa hieman vaikeaksi. Väylänä tässä toimivat parhaiten erilaiset keskustelupalstat: Thai-ry, Thai-klubi, Aurinkomatkojen sekä Matkalehti Mondon keskustelupalstat. Näillä keskustelupalstoille pyysimme suomalaisten yritysten nimiä ja mahdollisia yhteyshenkilöitä sekä yhteystietoja.

Ensisijaisina yrityksinä pidimme ravintoloita ja baareja, koska ne olivat keskeiset palvelualan yritykset omalla alallamme ja koulutuksessamme, sekä opinnäytetyömme tutkittava kohde. Mukaan otimme myös hotellit, mutta rajana oli kuitenkin pysymi-

nen palvelualan yrityksissä ja nimenomaan matkailu, - ravitsemis- ja talousalalla. Tämä siksi että Phuketin ydinalueella ei olisi ollut tarpeeksi tutkittavia kohteita, jos olisimme keskittyneet pelkkiin ravintola- ja baariyrittäjiin.

Keskustelusivustot olivat paras keino saada tietoa mahdollisista yrittäjistä. Lisäksi on Internet-sivusto, johon oli koottu eri puolilla Thaimaata olevia suomalaisia yrityksiä: www.thaimaan-suomi-linkit.com.

Kävimme läpi yritysten kotisivuja, etsimme yhteystietoja, laitoimme kymmenelle yrittäjälle sähköpostia ja kyselimme heidän halukkuuttaan osallistua opinnäytetyömme tutkimukseen. Aiheemme kannalta oli ratkaisevaa, ovatko yrittäjät halukkaita kertomaan yritystoiminnasta ja sen perustamisesta Thaimaassa. Tämä vaikutti myös siihen, lähtisimmekö matkustamaan Thaimaahan asti, toteuttamaan koko työmme tärkeimmän osa-alueen eli suomalaisten yrittäjien haastattelemisen. Toinen ongelma oli, löydämmekö riittävän määrän yrityksiä mukaan. Onneksi yrittäjät olivat hyvin yhteistyöhaluisia ja antoivat luvan haastatteluille. Lopullista rajaamista ja kohdistamista hieman vaikeutti matkabudjetti, sillä rahoitimme matkamme itse. Siksi jouduimme kohdistamaan yrityshaastattelut pelkästään Phuketiin. Monipuolisemman katsauksen tietenkin olisi saanut, jos olisi ollut mahdollista käydä haastattelemassa yrittäjiä kauempanakin, esimerkiksi Ko Samuilla tai Hua Hinissa.

Saatuamme yrittäjiltä myöntävän vastauksen, informoimme aikatauluista haastateltaville, laadimme haastatteluille runkoa sekä teimme kysymyksiä haastatteluiden pohjaksi. Itse haastattelut suoritettiin melko avoimesti ja jokaisen yrittäjän kanssa vierähti tunti tai enemmänkin. Haastateltavat kertoivat hyvin kokemukseräistä ja tosielämän tilanteiden esimerkkejä.

Haastateltavat yrittäjät olivat ikäjakaumaltaan keskimäärin 30–60 vuotiaita. Haastateltavista viisi oli miehiä ja yksi nainen oli myös mukana. Puolella haastateltavista oli jonkinlaista yrittäjätaustaa Suomesta jo aikaisemmin, mutta yllättävästi vain yhdellä haastateltavista oli koulutusta toimia hotelli- ja ravintola-alalla.

Tammikuussa 2011 alkoi haastatteluiden litteroiminen. Tämä oli ehkä työläin vaihe koko työssämme, sillä haastatteluita oli litteroitavana viisi ja jokainen haastattelu oli keskimäärin tunnin mittainen, materiaalia oli siis paljon. Hankalaa haastatteluiden purkamisesta teki vähemmän korkeatasoinen tekniikka, jolla haastattelut oli nauhoitettu sekä taustamelu, sillä liikenne ja sateet aiheuttivat paljon taustamelua haastatteluiden aikana. Kaikki kuitenkin saatiin purettua paperille teknisistä vaikeuksista huolimatta. Tämän jälkeen ongelmaa aiheutti, että miten tarkastelisimme haastatteluista saamaamme tietoa ja materiaalia, päätimme muodostaa haastateltavien vastauksista taulukot, joissa on kaikki kysymykset ja vastausten ydin koottuna, taulukot löytyvät työn lopussa liitteenä. Tällä tavoin saimme selvemmin esille haastattelujen pohjalta tärkeitä teemoja ja ydinasioita, joista työmme sisältö rakentuisi.

Matkalle lähtiessä työmme aihe ja teema pyöri enemmän itse yrityksen perustamisessa, mutta haastatteluiden jälkeen totesimme, että on parempi keskittyä yritystoiminnan pyörittämiseen ja yrittäjänä toimimiseen vieraassa kulttuurissa. Tämä sen vuoksi, että itse yrityksen perustaminen on hyvin lakisääteistä pikkutarkkaa toimintaa, joka tapahtuu suoraan lakimiesten kautta Thaimaassa. Kohdistaisimme työmme enemmän kokemukseräisiin neuvoihin ja kokemuksiin sekä tietoperustaan Thaimaan kulttuurista, joka on kullanarvoista tietoa lähdettäessä yritysviidakkoon mukaan.

1.2 Yrityksen perustaminen pähkinänkuoressa

Thaimaassa ulkomaalaisen ei ole helppoa ryhtyä yrittäjäksi johtuen erinäisistä lainsäädännöllisistä asioista. Aluksi tarkennamme yleisesti miten käytännössä yrityksen perustaminen Thaimaassa tapahtuu farangin näkökulmasta. Millaisia haasteita kulttuurin erilaiset käsitykset tuovat erilaisiin arkipäivän tilanteisiin, jos tilanteisiin ei osata suhtautua oikealla tavalla. Ensimmäiseksi on hyvä tietää muutamia perusasioita yrityksen omistussuhteista ja sen erilaisista omistumahdollisuuksista, muutoin liiketoiminnan aloittaminen sujuu luotettavan lakimiehen kautta, tarvittavien asiakirjojen myötä.

Yritystä perustaessa on syytä tietää tiettyjä muutamia perusasioita. Thaimaassa on hyvin kehittynyt kauppalaki, jota valvoo ja toteuttaa sen kauppaministeriö. Kauppalakiin tulee muutoksia aina silloin tällöin, joten aina kannatta olla ajan tasalla uusimmista säädöksistä ja määräyksistä. Ulkomaalainen ei myöskään voi omistaa Thaimaassa maata, mutta on tiettyjä yleisiä tiedossa olevia keinoja hallita tätä maaosuutta.

Toimivin yritysmuoto ulkomaalaiselle farangille Thaimaassa on company limited eli rajavastuuyhtiö, joita on sekä julkisia että yksityisiä. Julkiset ovat isoja organisaatioita, jotka ovat rekisteröity aina pörssiin asti. Yksityinen rajavastuuyhtiö on vaihtoehto tavalliselle Thaimaahan tulevalle farangille, joka haluaa harjoittaa liiketoimintaa, lähinnä elannon saannin toivossa, harrastuksena tai vaikkapa vain tukemalla tuttaviaan. Tämä rajavastuuyhtiö vastaa Suomessa osakeyhtiömuotoa, jonka tunnettuamme paremmin.

Perustamalla thaimaalaisen yrityksen eli private limited companyn voi hallita maaosuutta. Edellytys näille rajavastuuyhtiöille on kuitenkin se, että ulkomainen omistussuhde on 49 % osakkeista. Thaimaan laki vaatii ja edellyttää että ainakin 51 % osakkeista on thaimaalaisessa omistuksessa. Ratkaisu tähän on se, että sovitaan asiakirjalla äänettömyysjärjestelyistä, jolloin thaimalaiset omistajat yrityksessä myöntävät peruuttamattoman oikeuden päätösvaltaansa. Tällöin ulkomaalaisilla omistajilla on täydellinen päätösvalta yrityksessä. Thaimalaiset yhtiökumppanit ovat vain nimellisesti omistajia, eikä heillä ole allekirjoitusoikeutta mihinkään yritystä koskeviin sopimuksiin ja asiakirjoihin. He saavat ainoastaan osansa yrityksen voitosta.

Mitä tulee yrityksen verotusta koskeviin asioihin sekä vastuuseen, on Thaimaassa aina yrityksen johtaja vastuussa yrityksen veloista ja velvoitteista. Mikäli asioita ei hoideta asianmukaisesti, on rajavastuuyhtiön johtaja jopa rikollisoikeudessa vastuussa yrityksen toimista sekä mahdollisista veloista. Tärkein vastuu kaikilla yrittäjillä on siis verottajaa kohtaan, vaikka verotus Thaimaassa ei ole yhtä monimutkaista kuin Suomessa. Verovähennyksiä on lupa tehdä yrityksen yritystoiminnan kuluista, mutta

ei yhtä paljon kuin Suomessa. Thaimaassa on huomattavasti helpompaa myydä ohi kirjanpidon.

Yrityksen tulee siis tehdä kirjanpito ja tilinpäätös joka tilikaudelta sekä toimittaa ne verottajalle, vaikka yrityksellä ei olisi edes mitään toimintaa. Jos yritys ei huomioi verottajaa, on yrityksen johtajalle tiedossa ongelmia. Verottajat tekevät satunnaisia tarkastuksia, jolloin on hyvä olla saatavilla kirjanpito ja muidenkin asioiden on oltava kunnossa. (Ulkomaalaisen maanomistuksesta Thaimaassa 2009; Yritystoiminta Thaimaassa 2008.)

Myös haastattelemamme yrittäjät korostavat yritystä perustettaessa ja yrityksen toiminnassa luotettavan lakimiehen ja tilitoimiston tärkeyttä. Yrittäjät kommentoivat asiaa seuraavasti:

”Aina. Kaikki paperit, sopimukset on thaimaaks et et sä tietäs mihin sä oot nimes laittanu. Et asianajajan kans englanniks et tiedät lukee sopimuksen”.

”Joo et farangi omistaa sit sen 49 % ja thaimaalaiset aina 51 % mut meillä on sitte kirjoitetut paperit ne ei pysty meitä ryöstää millään tavalla missään nimessä.”.

”Ja mulla on se hyvä et mä löysin vahingossa hyvä asianajajan heti suoraan mikä ikävä kyllä nyt kuoli mut se on niinku tavallaan ollu mun tärkein linkki thaimaassa, se on sanonu aina suoraan niinku asioita niinku että papereita pitää tehdä vaikka ne vähän maksaakin mut sitä jos jotain sattuu niin sit kaikki on paperilla”.

”Tääl on hyvii esimerkkejä paljon ku ei oo tehty papereita nii kaik on menny”.

”Ei joo siis sehän ei oo mistään muusta ku sä tarvitset jonkun joka pysyy täyttämään ne kaavakkeet thaimaan kielellä ja kertomaan sulle mist on kyse koska kun sä meet taas täällä niinku hallinnollisten viranomaisten luokse rekisteröimään yritystä sun muita niin sielt tulee semmosia juttuja et sä et niitä ymmärrä ja koska välttämättä kaikki ei puhu ees englantia niin et siit tajuis niin siinä on joku joka toimii tulkkina ja osaa kertoa sitten”.

Yrittäjän on hyvä muistaa kaksi tärkeää asiaa, joilla pääsee jo pitkälle. Yrityksellä tulee siis olla kirjanpito, ja kaikki asiat tulee hoitaa alusta lähtien vastuullisesti. Mikäli ei ole enää tarvetta olla olemassa, tulee yrityksen johtajan purkaa se asianmukaisesti. (Ulkomaalaisen maanomistuksesta Thaimaassa 2009; Yritys toimintaa Thaimaassa; Remes 1997, 178.)

Eräs haastateltavamme tiivistää tärkeimmän lähdettäessä perustamaan liiketoimintaa vieraaseen kulttuuriin:

”Mutta eihän voi kuvitella että joku lähtee niinku ihan vaan et eiku päivää mä alotan tästä jotain pitäs vähän harjotella ja kattoo miten tää menee niinku mäkin olin alkuun vieraalla töissä ja kattelin mä katoin mitä virheitä ne äijät teki ja mä yritin oppii niistä”.

2 YRITTÄJYYDEN TEKIJÖITÄ

2.1 Yrittäjyyden käsite

Kirjallisuudesta löytyy loputon määrä tietoa ja näkökulmia yrittäjyydestä. Yrittäjyyttä käsitteenä on kuitenkin hankala määritellä ja tiivistää muutama lauseeseen. Termit yrittäjä ja yrittäjyys on johdettu sanasta yrittää. Sanakirjasta katsottuna yrittäminen tarkoittaa pyrkimistä tavoitteeseen, päämäärätietoista ajattelua, ahkerointia ja tekemisen koettamista.

Yrittäjyys voidaan käsittää laajana yleiskäsitteenä. Usein yrittäjyydellä tarkoitetaan ihmisen yrittäjähänkeä, jolloin se synnyttää mielikuvan pyrkimisestä tavoitteeseen, vastuun kantamisesta, itsenäisyydestä ja halusta tehdä töitä. Yrittäjyyteen liittyy myös merkittävästi luovuus, sillä tiedon ja taidon ohella yrittäjän on myös selvittävä arvaamattomista olosuhteista ja tilanteista, omattava vaistonvaraisuutta ja oltava utelias ja kiinnostunut tulevista mahdollisuuksista. Kirjallisuuden mukaan yhtenä kriteerinä yrittäjyydelle on uusien asioiden tekeminen ja vanhojen asioiden tekeminen uudella tavalla. (Huuskonen 1992, 37–38.)

Varsinkin amerikkalaisessa kirjallisuudessa yrittäjyys yhdistetään ihmisen ominaisuuksiin. Yrittäjyys nähdään ihmisen persoonallisuuden piirteenä ja tapana käsitellä ympäristöä. Aloitteellisuus, luovuus, suorittamisen motivaatio, kilpahenkisyys, riskienottokyky, ja innostus ovat piirteitä, jotka liitetään yrittäjään. Ihmisestä on yritetty erotella yrittäjyyspiirteitä, jotta voitaisiin löytää mahdolliset yrittäjät suurestakin ihmisjoukosta, mutta todellisuudessa yrittäjät ovat erittäin monenlaisista ihmisistä koostuva ryhmä ja käyttökelpoisen profiilin laatiminen tuskin on mahdollista. Näin ollen pelkästään tiettyjen persoonallisuuspiirteet eivät riitä yksistään mittaamaan yrittäjyyttä. (Huuskonen 1992, 40–41.)

Toinen tapa tarkastella yrittäjyyttä on toimintokeskeisempää. Tässä lähestymistavassa yrittäjyys on toimintaa yrityksen perustamiseksi, hoitamiseksi ja kehittämiseksi. Määrittely tapahtuu yrittäjän toimintojen eli funktioiden kautta. Yrittäjän toimintoihin keskittyneissä määritelmässä yrittäjä on innovaattori, riskien kantaja, yrityksen johtaja, omistaja tai organisoija. (Huuskonen 1992, 41–44.)

2.2 Yrittäjätyyppit

Visa Huuskonen on työssään nostanut esille klassisena pidetyn Stantworthin ja Currantin tutkimuksen, jossa yrittäjyystyyppit luokiteltiin kolmeen ryhmään: käsityöläistyyppinen yrittäjä, klassinen yrittäjätyyppi ja managerityyppinen yrittäjä.

Käsityöläistyyppinen yrittäjä on itse aktiivisesti mukana tuotteen tai palvelun valmistuksessa, ja hänelle keskeistä on, että tuote on hyvä. Tärkeintä tämän tyyppiselle yrittäjälle on itsenäisyys ja riippumattomuus. Yrittäjän suurimpana motiivina ei ole rahallinen hyöty vaan tyydytys itse työstä. Tämän tyyppinen yrittäjä haluaa itse olla johtoasemassa, ja työvoimansa hän saattaa palkata tuttavapohjalta. Käsityöläistyyppisen yrittäjän yritys on yleensä pieni eikä sitä yritetäkään kasvattaa.

Klassinen yrittäjätyyppi osallistuu yleensä vain vähän tuotteidensa valmistukseen, ja hän pitää voittoa ja toimeentuloa tärkeänä. Itsenäisyys ja tyydytys työstä ovat hänelle toissijaisia asioita, ja keskeinen asia hänelle on taloudellisen voiton saavuttaminen.

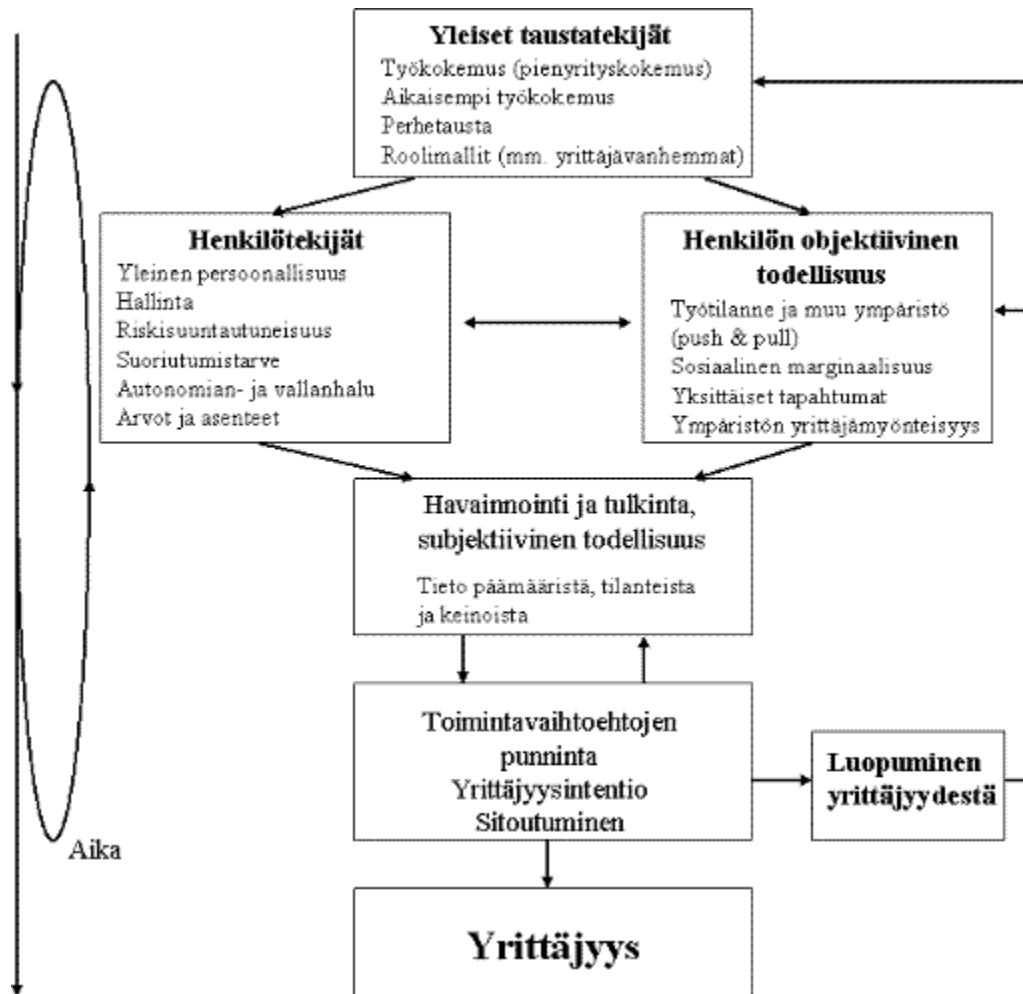
Tämän tyyppisten yrittäjien yritykset ovat suurempia kuin käsityöläistyyppisten yrittäjien, ja yrittäjät pyrkivät yritystensä kasvattamiseen.

Managerityyppisen yrittäjän toiminnassa korostuvat johtamiskyky ja tehtävien delegoinnin taito. Hänelle tärkeintä on tunnustuksen saaminen toiminnastaan, johtajana alaisiltaan ja varsinkin ulkopuolisilta. Hän ei yleensä osallistu lainkaan tuotteen tai palvelun valmistukseen. Tunnustuksen ohella myös toimeentulo on hänelle keskeinen asia. Managerityyppisen yrittäjän yritys on klassisen yrittäjätyyppin yritystä suurempi ja yrittäjä pyrkii sen kasvattamiseen. (Huuskonen 1992, 48–50.)

Haastattelujemme perusteella voisi päätellä, että haastattelemamme suomalaiset yrittäjät Phuketissa ovat kaikki käsityöläistyyppisiä yrittäjiä. Heidän suurin motivaationsa ei piile taloudellisissa hyödyissä, vaan nimenomaan yrittäjyyden itsenäisyydessä ja riippumattomuudessa. Useimmat sanoivat, että Phuketin turistikauden low-seasonilla eli ei sesonkiajalla, he maksavat vuokran ja juoksevat kulut omasta pussistaan. Eräs vertasi jopa, että yksi vuosi yrittämistä Thaimaassa vastaa kahtasataa vuotta yrittämistä Valkeakoskella. Vaikka Phuketissa yrittäminen ei takaa taloudellista turvaa eikä suju ulkomaalaiselta mutkitta, yrittäjät eivät silti kadu valitsemaansa tietä, koska heille tärkeintä on tyydytys tekemästään työstä. Yrittäjät ovat lähteneet Thaimaahan jonkin muun kuin rahallisen hyödyn vuoksi.

2.3 Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat tekijät

Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat lukuisat eri seikat, eikä asia ole todellakaan yksiselitteinen. Asiaa on kuitenkin helpompi tarkastella kun yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat tekijät luokitellaan. Ne voidaan luokitella yleisiksi taustatekijöiksi, henkilötekijöiksi ja tilannetekijöiksi. Seuraava kuvio selventää tätä luokittelua.

Kuva 1. Prosessimalli yrittäjäksi ryhtymisestä (Huuskonen 1992, 107.)

Yleisimmät taustatekijät, jotka vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymiseen ovat työkokemus, aikaisempi yrittäjäkokemus, ja perhetaustan sekä roolimallien vaikutus. Perhetaustan vaikutus yrittäjäksi ryhtymiselle on kirjallisuuden mukaan suuri. Huomattava osa yrittäjistä tuleekin yrittäjäperheistä, joissa jo lapsuudesta asti on kannustettu yrittäjämäiseen toimintaan ja menestymistä arvostetaan. Itsenäisyyttä ja omatoimisuutta pidetään positiivisina arvoina, mikä vaikuttaa tuleviin uravalintoihin. Ihmisen ei tarvitse olla välttämättä edes yrittäjäperheestä, koska saman vaikutuksen synnyttää lähipiirin yrittäjähenkisyys. Henkilön sosiaalinen tausta ja aiemmat elämäkokemukset väistämättä vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymiseen, sillä kaikki kosketukset yritystoimintaan ja yritykseen muovaavat kuvaa yrittäjyydestä. ja yrittämisestä. (Huuskonen 1992, 60–66.)

Tässä yhteydessä henkilötekijöillä tarkoitetaan persoonallisuuden eri ulottuvuuksia. Nämä ulottuvuudet vaikuttavat siihen, miten ihminen käyttäytyy ja mitä strategioita hän hyödyntää, kun hänen on päätettävä työurastaan (Huuskonen 1992, 82). Elämänhallinta, suoriutumistarve, ja riskeihin suhtautuminen ovat olleet tutkituimpia yrittäjän piirteitä. Hankalaa yrittäjien persoonallisuuspiirteiden kuvaamisesta tekee se, että ne ovat riippuvaisia yrittäjän määritelmästä. Eri tutkimuksista termi yrittäjä on rajattu eri tavoin, jolloin se käsittää eri ihmisiä ja näin ollen yleistysten tekeminen on hankalalla pohjalla. (Huuskonen 1992, 67.)

Henkilö, jolla on sisäinen hallinta uskoo, että hänen oma käyttäytyminen ja valinnat määräävät, sen mitä hänelle tulee tapahtumaan. Henkilöllä, joka uskoo kohtalonsa olevan muiden käsissä, ja kokee, että hänellä ei ole valtaa siihen mitä tulee tapahtumaan, on ulkoinen hallinta. Yhdeksää yrittäjistä tehdystä hallintatutkimusta verrattaessa todettiin, että kolmessa yrittäjät olivat henkilöitä joilla on sisäinen hallinta. Tutkimuksessa ilmeni myös että sisäisellä hallinnalla ja menestyksellä on yhteyttä. (Huuskonen 1992, 71).

Kolmas yrittäjäksi ryhtymisen tekijä on tilannetekijät. Näitä tekijöitä voi olla ympäristön työtilanne tai sosiaalinen marginaalisuus, yksittäiset merkitsevät tapahtumat tai ympäristön yrittäjämysteisyys. Usein lopullisen kimmokkeen yrittäjäksi lähtemiselle antaa joku erityinen merkittävä tapahtuma joka ikään kuin laittaa pallon pyörimään. Näitä tapahtumia voi olla henkilökohtainen kriisi, tyytymättömyys työpaikkaan tai tyytymättömyys johonkin muuhun elämän osa-alueeseen. (Huuskonen 1992, 90 -95.)

Yrittäjäksi ryhtymistä ja sen taustoja ovat tarkastelleet myös Lehti, Rope ja Pyykkö teoksessaan Mikä tekee yrittäjäksi menestyjän- perusyrittäjäksi superyrittäjäksi. Ihmiset lähtevät yrittäjäksi hyvin erilaisista eri syistä kuten edelläkin olevan luokittelun avulla pyrittiin toteamaan. Yrittäjäksi lähtemisen taustat on jaettu kolmeen luokkaan: yrittäjäksi syntynyt, yrittäjäksi ajautunut ja yrittäjäksi joutunut. Tämä jaottelu on ehkä käytännön läheisempi tapa tarkastella yrittäjäksi lähtemisen taustoja.

Yrittäjäksi syntynyt jatkaa ehkäpä vanhempien perheyrittystä tai ainakin kyseinen henkilö on kasvanut yrittäjäperheessä ja oppii sitä kautta yrittäjämaailman jo äidinmaidossa. Yrittäjäksi aikovalla voi olla myös tuntemus yrittäjätoiminnasta sisäisenä kipinä. Toinen tarkastelun näkökulma on yrittäjäksi ajautunut, joita suurin osa suomalaisista yrittäjistä edustaa. Erilaisten elämäntilanteiden ja vaiheiden kautta he löytävät itsensä vapaaehtoisesti ajautuneena yrittäjäksi. Henkilö saattaa keksiä innovaation, jossa näkee mahdollisuuden yrittäjäksi ryhtymiselle. Henkilökohtaiset elämäntilanteet ovat myös usein olleet taustalla yrittäjäksi ryhtymiselle. Tällaisia tekijöitä ovat rakastuminen, jolloin yrittäjäksi ryhtyy puolison kautta tai jopa kaveruus ja ystäväystyminen yrittäjähenkisen kanssa voi vahvistaa halua yrittäjäksi.

Ihmisellä on usein myös jokin harrastus, esimerkiksi sukeltaminen, golfaaminen, ruoanlaitto tai jokin muu joka on hänellä intohimo elämässä, harrastuksen myötä kertyy osaamista ja sitä kautta tarjottavaa muille ihmisille, jossain vaiheessa tästä ehkä sivutoimesta tuleekin päätoimi. Näissä yrittäjyyteen ajautumisen rakenteissa oleellista on se, että henkilö ei ole henkilökohtaisesti tavoitellut yrittäjyyttä, mutta on kuitenkin tehnyt ratkaisun yrittäjyydestä ilman ehdotonta välttämättömyyttä siitä, että ei olisi muulla tavalla elantonsa voinut ansaita.

Huomioitava seikka harrastuksen kautta ajautuneen yrittäjän ja harrastajayrittäjän välillä on, että harrastajayrittäjät ovat niitä, jotka harjoittavat yritystoimintaa ilman taloudellisen menestyksen painetta eli tällaisia ovat hyvän taloudellisen aseman omaavat henkilöt, jotka harjoittavat liiketoimintaa kuin harrastuksena saadakseen työn kaltaista elämän sisältöä itselleen. (Lehti, Pyykkö & Rope 2007. 13–18.)

Yrittäjäksi joutuneet ovat kolmas ryhmä, eli he ovat ryhtyneet yrittäjäksi, ei omasta halusta vaan johtuen muiden vaihtoehtojen vähäisyydestä. Tällaisia ovat esimerkiksi paikkakunnalla asuminen, jossa työllisyys tilanne on heikko tai ei haluta muuttaa perhesuhteiden vuoksi pois. Henkilökohtaisessa elämäntilanteessa ikärasismi voi olla myös tekijä jonka valossa näkee työllistymisen muutoin mahdottomaksi, kuin ryhtymällä itse yrittäjäksi. (Lehti, Pyykkö, Rope 2007. 19.)

Rahan merkitystä yrittäjyydessä on myös syytä tarkastella hiukan. Harva yrittäjistä mainitsee syyksi yrittäjäksi lähtemiselle henkilökohtaisen rahan ansaitsemisen innon. Yleensä syyksi mainitaan jalompia syitä kuten halu tehdä itselleen mielekästä työtä tai erilaiset ulkopuoliset olosuhdesyyt kuten työttömyys ja kaverihoukutukset. (Lehti, Pyykkö & Rope 2007.29.) Menestykseen kuitenkin vaaditaan yrittäjältä rohkeutta ja sitkeyttä. Tähän kantaa otti myös eräs haastateltavista seuraavasti:

”Kovaa duunii vaan, sitkeyttä sit pitää olla vähän ottaa rohkeutta, tääl ei pääse niinkun Pattayalla savimaja et 2000€ alkuun et tääl pitää olla sitten vähintään se 20 000 nykyään 40 000 euroo et tääl sa jonkun yleensä alkuun jonkun järkevän niinku kyllähän sä oikeesti voit saada tääl näin elannon ettei tartte lähtee niinku tääl nää baarin pitäjät lähtee kesäks Suomeen, Pattayalla se viel onnistuu pienellä rahalla mut tääl se ei oo pieni raha”.

Henkilökohtaisiin taustoihin ja mahdollisiin yrittäjän ominaispiirteisiin liittyvät ikä, sukupuoli, koulutus, työkokemus, persoonallisuuspiirteet, arvoperusta ja asennemaailma. Näitä ominaisuuksia tarkastelemalla voidaan pohtia onko helpompaa perustaa yritys nuorempana vai vanhempana. Nuorena on ehkä ideoita, rohkeutta ja intoa, mutta toisaalta iäkkäämpänä on paljon kokemuksen kartuttamaa tietoa ja taitoa. Koulutuksesta on tietenkin etua ja varsinkin jos on kyseiselle yritys alalle koulutusta. Korkeasti koulutetut kuitenkin hakeutuvat harvemmin yrittäjäksi kuin vähemmän koulutetut. Syynä tähän on, että korkeammin koulutetuilla on paremmat mahdollisuudet palkkatyössä kuin vähemmän koulutetuilla. Korkeammin koulutetut saavat haasteellisempaa ja parempipalkkaista työtä. Sanotaan myös, että korkeammin koulutetut tiedostavat paremmin yritysmaailman riskit kuin vähemmän koulutusta saaneet. (Lehti, Rope & Pyykkö 2007. 39–44.)

Työkokemus vaikuttaa osaamiseen kuin myös tärkeisiin kontakteihin. Vaarana voi tässä olla jossakin vaiheessa, että ei nähdä asioita enää uudessa valossa ja ollaan haluttomia oppimaan uutta, jolloin palataan vanhoihin tuttuihin kaavoihin. Tähän päätyminen ei ole hyvä vaihtoehto menestykselliseen yrittäjyyteen.

Persoonallisuuspiirteet voidaan jakaa ekstrovertteihin ja introvertteihin eli sisäänpäin ja ulospäin suuntautuneisiin henkilöihin. Nämä piirteet vaikuttavat ratkaisevasti ih-

misen toimintaan toisten ihmisten kanssa. Arvoperusta yrittäjyyttä tarkasteltaessa liittyy ensisijaisesti työn arvostukseen, rahan arvostamiseen ja perheen arvossa pitämiseen. Nämä vaikuttavat luonnollisesti vahvasti yrittäjän toimintaratkaisuihin. Asennemaailma puolestaan liittyy arvoperustoihin ja arvostukseen, mutta erona on se, että ne eivät ole yhtä syvällä kuin arvot. Asenteet vaikuttavat siihen, kuinka aletaan toimia.

”Asenne on niinku se että sä et kuvittele et sä oot maailman napa ku et sulla on koulututkintoja tai jotain tämmösii tai sulla on fyrkkaa koska ku tullaan tohon rantaan niin sä rupeet siinä sit ku tässä on vuosien varrella nähty näitä jotka tulee tiedäk sä niinku nipottaa et ku nää on tämmösii thaimaalaisia niin mä vaan täs touhuun ja sitten mulla on fyrkkaa niin nää on sit ei ku vaan sitä rahaa sit peliin et sitten ruvetaan näyttää koska metsä vastaa niin kun sinne huudetaan se toimii Suomessa ja Thaimaassa tämmöstä sanontaa ei voi olla vaan täällä viidakko vastaa kun sinne huutaa”.

Henkilökohtainen tilanne on toinen tekijä, joka voi vaikuttaa perhetilanteen kautta, taloudellisen tilanteen erilaisten muiden henkilökohtaisten tilanteiden kautta, kuten työttömyys tai muutto.

Kolmantena tekijänä yrittäjäksi lähtevällä on markkinat jotka, muodostavat mahdollisuuden koko yritystoiminnalle. Yhteiskunnan tilanne antaa monesti painetta ja houkutusta yrittäjäksi lähtemiselle, tilanteeseen vaikuttavat työllisyystilanne, verotustilanne, taloudellinen tilanne, lainsäädännön tilanne sekä arvotilanne. (Lehti, Rope, Pyykkö 2007. 39–46.)

Haastateltavista suomalaisista yrittäjistä voi todeta, että eri tekijät ovat saaneet heidät lähtemään yrittäjäksi vieraaseen kulttuuriin. Vain muutamalla oli ollut aiempaa yrittäjätaustaa, mutta se ei vaikuttanut suoraan siihen, miten yrittäminen oli lähtenyt käyntiin Phuketissa. Henkilötekijöiden merkitys tässä yhteydessä on huomattava, sillä jo se, että nämä yrittäjät ovat muuttaneet kotimaastaan Thaimaahan, kuvaa suurta riskienottokykyä, aloitteellisuutta, luovuutta ja tiettyä rohkeutta. Haastateltavilla yrittäjillä on selkeästi myös sisäinen hallinta, sillä he ovat ottaneet kohtalonsa omiin käsiinsä ja yrittävät valinnoillaan vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Suurimpana syynä yrittäjäksi lähtemiselle voisi mainita henkilöiden mieltymyksen Thaimaahan.

Lisäksi myös muuttuneet perhesuhteet ovat toimineet kimmokkeena yrittäjäksi lähtemiselle niin kuin seuraavissa vastauksissa ilmenee:

” No varmaan ihan siitä että täällä kävi aina lomamatkoilla ja mäki aina kesälomat siirsin talvilomiks. aina ku kesälomat siirty talveks ja tuli aina viideks viikoks, kuudeks viikoks. Sit otin puolen vuoden vuorotteluvapaan ja sen jälkeen aloin mieltii et eiiii mitä mä oikeen Suomessa teen, et kyllästy siihen jatkuvaan kylmyyteen ja jatkuvaan auton ikkunoiden skrapaamiseen. Et aamulla oli pimeetä ja aina töistä ku tuli takasin ja tääl on aina lämmin, et kylmyys kyl sillee kuitenkin vaikutti eniten, et tääl jo sillee tottu olee ku oli puol vuotta vuoretteluvapaalla ja halus vaa takas”.

” Öö, ensimmäinen syy perhe. Mä olen oikealta ammatiltani merimies, mikä tarkotti sitä et ihan mein perheen elannon kannalta mä oon pari kuukautta jossain merillä ja sit pari, kolme neljä kuukautta perheen kanssa. Nyt on kaks pientä tyttöä joitten ensimmäisten elinvuosista mä en halua menettää olemalla jossain muualla ni se että ratkaisu siihen että saadaan olla täällä yhdessä, thaimaassa ja nimenomaan thaimaassa, ettei suomessa. Vaimo on thaimaalainen ja hän viihtyy täällä niinku omassa kulttuurissaan”.

” Toi lämpö, ruoka, kaikki on niin erilaista kuin Suomessa, sit taas yrittäminen on täällä aika paljon vaikeempaa kuin suomessa”.

”Sillon kun mä täällä sit olin, mä aattelin et eihän täällä oo yhtään suomalaista ravintolaa, yks suomalainen baari oli ja kun aina sit teki kuitenkin mieli perunamuusia ja kunnon lihapullia, piti mennä sit noihin ruotsalaisiin paikkoihin”.

Tapiola Pankin teettämä tutkimus Arjen Katsaus toteaa, kuinka suomalaiset haaveilevat suuresta elämänmuutoksesta. Tasainen elo ja arki eivät enää kiehdo. Tutkimus paljastaa, että suomalaiset haaveilevat pidemmästä sapatista ulkomailla ja tauon ottamisesta työelämästä. Aikaa halutaan enemmän itselle ja läheisille. Tärkeämpää näyttäisi olevan läheisistä nauttiminen kuin taloudellinen vaurastuminen. (Grünn 2011, 9.)

Haastateltavien vastausten perusteella huomaa, kuinka haetaan suurta elämänmuutosta, halutaan tehdä sitä, mikä on itselle tärkeää ja mistä nautitaan, vaikka taloudellista hyötyä ei olisi. Monille yrittäminen Thaimaassa on harrastustoimintaa. Mikä on

syy siihen, että yrittäjät valitsivat kohteekseen Thaimaan Phuketin? Asian selvittämiseksi on hyvä tarkastella muutamia faktoja Phuketista.

2.4 Phuket yritysalueena

Phuket on Thaimaan helmi ja suurin saari Andamaanienmerellä, se on yksi maan suosituimmista lomakohteista. Phuket on 50 km pitkä ja 20 km leveä. Phuket vastaanottaa vuosittain 1,5 miljoonaa matkailijaa. Matkailulla on pitkät perinteet, paikalliset asukkaat puhuvat kohtalaisen hyvää englantia ja suhtautuvat suvaitsevaisesti länsimaalaisiin. Asukkaita Phuketissa on virallisesti 260 000, mutta siihen tulee suhtautua varauksella, sillä monet työn perässä Phukettiin tulevat ovat kirjoilla kotikylänsään. (Bergman 2006, 72; Persson 2007,200.)

Phuketin talous on Thaimaan toiseksi paras heti pääkaupungin Bangkokin jälkeen. Phuketin tulotaso asukasta kohden on maan toiseksi korkein, vain Bangkok kaikista Thaimaan provinseista ylittää Phuketia korkeammalle. Tämä heijastuu myös näin ollen maan, vuokran, palveluiden ja tuotteiden hintaan Phuketissa. Yrittäjän näkökulmasta yrittäminen Phuketissa on paljon kalliimpaa kuin esimerkiksi Pattayalla, joka on ulkomaalaisten yrittäjien suosiossa. (Phuket's Economy 2009.) Haastateltavamme eivät kuitenkaan antaneet Phuketin kalliin hintatason estää heitä ryhtymästä yrittäjiksi haluamassaan paikassa:

”No ne olis tietenki halvempia alottaa business huomattavasti kumpikin, Phukethan on kallein paikka alottaa business. Vuokrat ovat kalliimpia täällä, mutta..”.

”Mut mä rakastuin Phukettiin, tääl on rannat, aivan ihania pikkurantoja jos menee vähän kauemmas. Täällon hyvät ravintolat, hyvät palvelut. Tääl on niinku kaikki. Ja mä en tykkää mistää pikkupaikasta, mä viihdyn vähän isommassa, mis on vähän melua ja ihmisiä. Oon käyny phuketin eri aluella ja kaipaen kotiin”.

Edellisistä vastauksista näkyy, kuinka suuri merkitys henkilökohtaisilla mieltymyksillä on. Phuketin kalliiseen hintatasoon ollaan valmiita sopeutumaan, sillä Phuket vastaa muuten suomalaisten yrittäjien ihanteita.

Toisena seikkana esille nousee oikean tai mahdollisen bisnesraon löytäminen Phuketista verrattuna sisämaassa olevaan Pattayaan. Kaksi haastateltavista oli tehnyt samanlaisia havaintoja:

” Mun mielestä, mie oon käyny viimeks tääl 15 vuotta sitten ennen kun tulin nyt vuos sitten tänne näin molemmat on niinku Pattaya on kasvanu tosi paljon tää on kasvanu mut tääl ei oo ehkä niin paljon sit rikollisuutta sellasta niinku, sit siellä on taas yli 50 vai 60 suomalaista ravintolaa et senkin takii sit”.

” Pattayalla mä huomasin et täällähän on helvetisti suomalaisia paikkoja, Miksei täällä oo?”.

Bisnesraon löytäminen on myös yksi yrittäjyyden tunnuspiirteitä, joita haastateltamme omaavat. Tutun Pattayan sijasta he ovat löytäneet kysyntää toiminnalleen Phuketista, joka on yksi suosituimmista Thaimaan lukuisista turistikohteista.

Phuket koostuu monista rannoista, joista ehdottomasti vilkkain on Patong beach, joka sijaitsee 15km:n päässä Phuket Townista. Ranta kilpaileekin Pattayan kanssa Thaimaan suurimman ja meluisimman rannan statuksesta. (Persson 2007,207.)

Patong on Phuketin ainoa paikka jossa käy turisteja myös sesonkiajan ulkopuolella. Patongilla kaikki muuttuu nopeasti, ihmisiä tulee ja menee virtanaan niin thaimaalaisia kuin länsimaalaisiakin. Patong on rannoista vilkkain ja suurin ja sitä joko rakastetaan tai vihataan. Patong on kooltaan suuri, meluisa ja sen liikkeenharjoittajat ovat aggressiivisia. (Bergman 2006, 74–75.)

Haastateltavien mukaan Phuketin Patong on se paikka, jossa tehdään rahaa ja ansaitaan liiketoiminnalla. Näin kertoi yksi haastateltavista:

”Se oli ihan sen takia että ennen ku mä oon vaimoni tavannu ni mä oon täällä patongilla ollu ja oon kyllä pyöriny ympäri Thaimaata ei siinä mitään, noi kaikki muut turistikohteet, Koh Phanganit ja pohjoses käyny,

mut mä oon tykästyny tähän ja se oli siinä, mä en halunnu, tääl on kata, karon, chalong ja näin, mut jos tääl haluaa rahaa jossain tehä Phuketissa yrittäjänä, valkoihosena yrittäjänä ni kyl tää Patong on se paikka..ja siinäki ku sanon et rahaa tehdä, niin tarkotan et rahaa ostaa lapsille maitoa ja vaippoja ja näin..et ei tääl niiku rikastumaa pääse eikä kyl semmosta missään vaiheessa oo kyl ollu mielessäkään..et kyllähän tästä toimeentulon saa”.

Patong Beach on ehdottomasti vilkkain ranta Phuketin rannoista. Jo verrattaessa turistien ja palveluiden määrää rantojen kesken, on helppo huomata miksi tämäkin yrittäjä on sitä mieltä, että Patong on ainoa paikka Phuketissa, missä tulosta voi tehdä farangina.

Patongin vilkkain katu on ehdottomasti Bangla road, minne myös suurin osa baareista ja yökerhoista sijoittuvat, sekä Banglan sivukaduilla sijaitsevat ravintolat ja majatalot. Dielemans kuvaa teoksessaan Bangla roadin tunnelmaa seuraavasti: ” Kolmekymmentä metriä Banglaa kuljettuaan on kuin törmäisi seinään. Eri baareista tulviva ääni, hiphop, techno, rock, kasaridisko, hittilistojen uutuudet ja Hotel California sekoittuvat yhteen”, ” Neonkyltit kiipeilevät toistensa niskassa pitkin seinä, pylväitä, katoilta ja niiden alla ovat täyteen ahdetut turistibaarit” (Dielemans 2008, 153).

Kolikolla on myös aina käänttöpuoli, samaisessa teoksessaan Reportaasi turismiteollisuudesta Dielemans antaa puheenvuoron thaimaalaiselle Tuk-tuk -kuljettajalle eli paikalliselle taksikusille, joka kommentoi Phuketin tilannetta näin:

”Kaikki hinnat ovat nousseet ne on hinnoiteltu turistien mukaan, Thaimaasta ei ole täällä enää oikeastaan juuri mitään jäljellä, ihan rehellisesti – kuinka monella teistä kaikista tänne tulevista turisteista on aavistuskaan siitä, missä te olette? Tulisni iloiseksi, jos tietäisitte edes jotain Thaimaasta ennen kuin nousette lentokoneeseen”. (Dielemans 2008, 162–163).

Kilpailu Phuketissa on kovaa suurimman osan haastateltaviemme mielestä. Phuketin valtava turismi on saanut monet ulkomaalaiset kokeilemaan siipiään Thaimaan pienyrittäjien palvelualan markkinoilla. Erään haastateltavan mukaan yrityksiä tulee ja menee, vuosittaisella tasolla. Naapurua yrittäjät luonnehtivat pahimmaksi kilpailijakseen sekä oikeastaan kaikkia saman kadun saman alan yrittäjiä:

”Kaikkihan on meidän kilpailijoita, kaikki, kaikki hotellit tässä lähellä, varsinkin nämä pienemmät tässä. Näihin pienempihän tulee just omatoimimatkailijat. Kahden viikon pakettimatkailijat menee näihin isoihin hotelleihin. Kyllä meillä pienillä on kova kilpailu, et oikeestaan ei voi erottaa et kuka on paha kilpailija. Naapuri on paha, naapuri on paha.. eli hinnat pitää pystyä pitää niin et naapurit ja kilpailijat ei pysty sil-lain..Kilpailu on kova, varsinkin nyt kun bahti on heikko ja porukkaa ei tuu”.

”Saman kadun naapurit. Ei suomalaiset koska niiku mä sanoin ni mä en keskity suomalaisiin, mutta nämä naapuripaikat tällä kadulla ni onks tässä nyt tuhat yöpymispaikkaa. Siis tällä viidensadan metrin pätkällä et lasketaan kaikki majatalot, hotellit ja kaikki muut mukaan ni meitä ei oo ku kolme vastaavantasosta hotellia siis tällä kadulla. Ja majataloja ja hotelleja täs on kuitenkin kolmisenkymmentä. Niin naapurit jotka vielä polkee hintojaan ihan niiku tässä kauden alussa, et heiltä saa 20% halvemmalla huoneen vaikka asiakkaat tietää ettei ne oo ihan vastaavan tasosia, mutta silti, he on pahimmat kilpailijat”.

Oltiinpa missä päin maailmaa tahansa, kilpailijoiksi koetaan saman alan yrittäjät, jotka toimivat samalla alueella sekä samassa hinta- ja tasoluokassa. Patongin hektinen ja kilpailuhenkinen ilmapiiri luovat monelle yrittäjälle oman paineensa menestyä ja erottua joukosta. Laadulla voi oikeestaan erottua muista. Hintoja ei voi pitää kovin korkealla sillä monet suuremmat yritykset hallitsevat hinnoittelua ajaen pienemmät yrittäjät nurkkaan. Tuk-tuk kuskin kommentti Thaimaan tietämyksestä osuu myös kohdalleen, sillä thaimaalaiset arvostavat tietämystä ja halua oppia heidän kulttuuriin. Tämä heijastuu ja näkyy myös siinä, että asiat ja yrityksen pyörittäminen on huomattavasti helpompaa, jos oppii kulttuurin tavat kuinka toimitaan. Asiat sujuvat huomattavasti helpommin eteenpäin. Tästä päästäänkin kulttuurin merkitykseen, jolla on erittäin tärkeä asema muuttaessa vieraaseen kulttuuriin.

3 KULTTUURIN MERKITYS

Kulttuurin merkitys sisältää paljon erilaisia asioita ja on käsitteenä hyvin moninainen. Sana kulttuuri tulee latinan kielen sanasta cultura, joka suomennettuna tarkoittaa viljelyä. Yksinkertaisimmillaan kulttuuria on ihmisen toiminta ja sen toiminnan tulokset. Kulttuuri siis käsittää tiettyyn yhteisöön kuuluvien ihmisten henkisen ja aineelli-

sen todellisuuden, mikä muodostaa heidän maailmankuvansa ja elämäntavan. Useimmiten ihmiset mieltävät kulttuurilla vain korkeakulttuurin eli niitä kulttuurin osia, johon kuuluvat esimerkiksi tie ja taide, mutta nämä ovat vain osa sitä. Kulttuuri on eräänlainen kokonaisuus, joka muodostuu aineellisesta ympäristöstämme, tiedoistamme, uskomuksista, arvoistamme, asenteistamme, tavoistamme ja tottumuksistamme. Se pitää sisällään erilaisia lakeja ja moraalikäsitteitä kaiken tämän muun lisäksi. Kulttuurista kaikki ei ole näkyvillä ja suoraan havaittavissa vaan kulttuuria on usein verrattu meressä kelluvaan jäävuoreen, josta pinnalla on huippu eli sen näkyvä osa. Ulospäin meille näkyvät: ruoka, pukeutuminen, käytöstavat ja kieli, kun taas pinnan alle jää näkymätön osa joka kätkee sisälleen arvot, normit ja uskomuksemme.

Kulttuureja voidaan jakaa tai tarkastella eri luokissa. Tämän avulla selitetään ja ennustetaan miten eri kulttuurien edustajat kohtaavat ja toimivat erilaisissa tilanteissa kuten työelämässään ja vapaa-ajallaan. Kulttuurien luokittelusta yleisin ja tunnetuin on Geert Hoofsteden neljän ulottuvuuden malli, joista puhutaan dimensioina. Nämä neljä ulottuvuutta ovat valtaetäisyys, epävarmuuden välttäminen, maskuliinisuus ja individualisuus eli yksilökulttuuri.

Valtaetäisyydellä kuvataan vallan jakautumista ja käyttöä sekä sitä kuinka suhtaudutaan auktoriteetteihin. Maissa, joissa on suuri valtaetäisyys, eriarvoisuus on luonnollista ja hyväksyttävää yhteiskunnan toimijoiden välillä. Päätöksenteko näin ollen on autoritaarista eli auktoriteettiin perustuvaa ja vain harvojen harkinnassa. Tällaiset yhteiskunnat ovat hyvin hierarkkisia ja muodollisia, yhteiskunnan valtarakenteet heijastuvat myös perheen sisäisiin valtaeroihin.

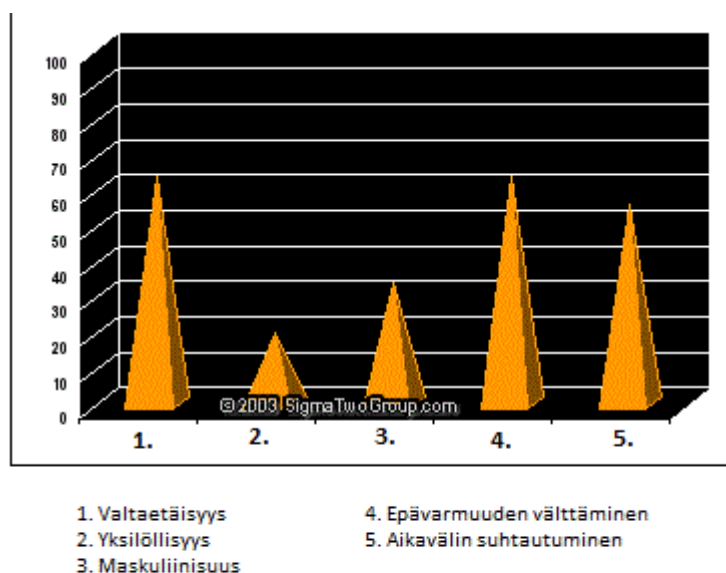
Epävarmuuden välttämällä kuvataan kuinka turvalliseksi kulttuurin edustaja tuntee itsensä epävarmoissa tilanteissa esimerkiksi työttömyyden uhatessa. Suuri epävarmuus aiheuttaa ahdistuneisuutta. Tällaisissa kulttuureissa on tarkkoja hyvin yksityiskohtaisia asetuksia ja lakeja sekä toimintamalleja yllättävien tapahtumien varalle.

Maskuliinisuuden ulottuvuudella korostuvat arvot menestymisestä, yksilöiden ja ryhmien välisestä kilpailusta sekä kokonaisuudessaan suorittaminen. Tällaisissa kulttuureissa arvostetaan rahaa ja korkeaa asemaa, tavoitteena on olla aina muita parempi.

Neljäs ulottuvuus on individuaalisuus eli yksilökulttuuri. Tällaisissa kulttuureissa korostetaan yksilön omaa henkilökohtaista arvoa ja päätöksentekokykyä. Oma etu asetetaan aina esimerkiksi työyhteisön tai perheen edun edelle. Tavoitellaan vain omaa etua välittämättä muista.

Aasialaiset kulttuurit ovat yhteisöllisiä eli kollektiivisia joissa korostuvat ryhmän jäsenyys sekä suvun ja perheen merkitys. Aasia on hyvin hierarkkista ja erilaiset säännöt ohjaavat yksilöä ryhmän sisällä sekä suhdetta muihin. Suhteet oman ryhmän ulkopuolelle ovat yleensä etäiset ja hyvin muodolliset. Lähestulkoon kaikissa Aasian maissa valtaetäisyys on suuri. (Frisk & Tulkki 2005, 6-22; Kanervo & Saarinen 2010.)

Näitä dimensioita ja Thaimaassa vallitsevia piirteitä kuvaa Geert Hofsteden oheinen kuvio.

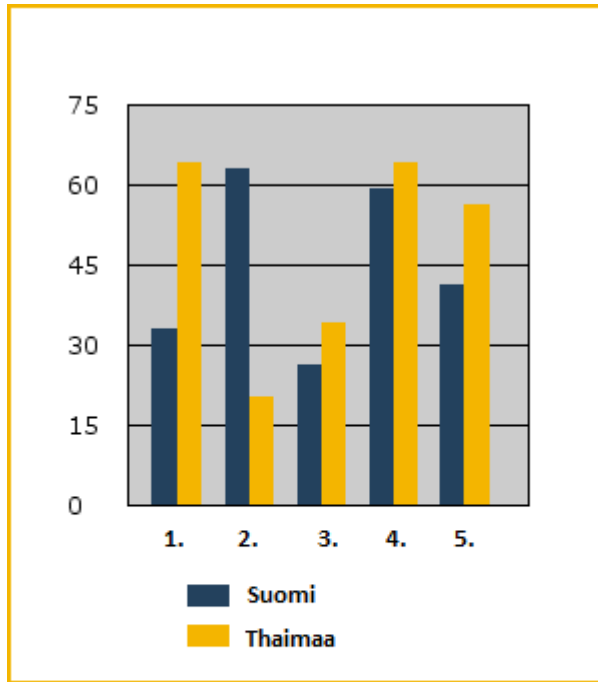
KUVIO 2. Geert Hofstede: n viisi dimensioita Thaimaasta

Kuvasta voidaan lukea ja päätellä kuinka Thaimaassa vallitsee suuri valtaetäisyys, se tarkoittaa korkeaa eriarvoisuutta vallasta ja vauraudesta yhteiskunnassa, jonka väestö on kuitenkin hyväksynyt osana heidän kulttuuriperintöään. Toiseksi korkeimman sijoituksen saa indeksi epävarmuuden välttämisestä. Indeksit kertovat yhteiskunnan alhaisesta epävarmuuden sietokyvystä, tämä näkyy tiukoissa säännöissä, laissa ja politiikassa. Tavoitteena näillä toimilla on kontrolloida väestöstä kaikkea, jotta voidaan poistaa ja välttää epävarmuuden tekijät. Tällainen yhteiskunta ei hyväksy helposti muutosta.

Thaimaa sai kuitenkin alimman ulottuvuuden yksilöllisyyden arvossa. Kuvion perusteella Thaimaa osoittaa olevansa siis kollektiivinen eli yhteisöllinen yhteiskunta. Tällaisessa yhteiskunnassa korostuvat perheen, suvun ja ryhmän jäsenenä olemisen tärkeys. Yhteiskuntaa edistävät vahvat suhteet, joissa jokainen ottaa vastuuta muista ryhmänsä jäsenistä.

Alhaisen arvon Thaimaa saa myös maskuliinisuudessa. Indeksit kertovat, että yhteiskunnassa on havaittavissa vähemmän itsevarmuutta ja kilpailuhenkisyttä kuin maisissa joissa näitä arvoja pidetään enemmän merkittävinä. Tilanne vahvistaa myös perinteistä miehen ja naisen roolia yhteiskunnassa. (Geert Hofstede Cultural Dimensions.)

Oheisessa kuviossa on verrattuna Suomea ja Thaimaata näiden viiden dimensioiden avulla. Kuviossa voidaan huomata, kuinka suuriakin kulttuurieroja on, mikä aiheuttaa yhteentörmäyksiä. Sen sijaan yhdistävä tekijä löytyy epävarmuuden välttämisestä. Aikavälin suhtautumisella kuvataan arvoihin liittyviä tekijöitä. Pitkän aikavälin arvoja ovat säästäväisyys ja sitkeys, joista meidät suomalaiset kyllä tunnustaa. Puolestaan lyhyen aikaväliin kuuluvat perinteiden kunnioitus, sosiaalisten velvoitteiden täyttäminen sekä omien kasvojen suojeleminen. Näistä piirteistä Thaimaa on taas tunnistettavissa. (Geert Hofstede Cultural Dimensions.)

1. Valtaetäisyys   5. Aikavälin suhtautuminen
 2. Yksilöllisyys
 3. Maskuliinisuus
 4. Epävarmuuden välttäminen

KUVIO 3. Suomi vrt. Thaimaahan Hofsteden dimensioissa

Menestyminen maailmalla siis edellyttää, että osaamme ja tiedämme tapakulttuurin säännöt. On yksinkertaisesti opittava olemaan maassa maan tavalla. Yhteistä tapakulttuuriamme ovat muokanneet eniten länsimaalaiset valtakulttuurit: amerikkalainen, ranskalainen ja englantilainen kulttuuri. Tapakulttuuri voidaan karkeasti jakaa kahteen eri etikettiin, työelämään ja seuraelämään. Työelämän etiketin ydin ja perusta on kaikissa tilanteissa työn sujuminen joustavasti. Tärkeää on tuntea kauppavarat, liike-elämä ja yrityskulttuuri. Seuraelämän etikettiin kuuluvat erilaiset muodollisuudet, sukupuolten väliset suhteet ja erilaiset ihmisten luomat järjestelmät. Työelämä ja seuraelämän etiketit yhdistyvät luonnollisesti liike-elämän tapakulttuurista puhuttaessa. (Salminen & Poutanen 1996, 86–87.)

3.1 Kulttuurishokki

Kaikki on alkuun kiehtovaa ja eksoottista, ruoka on hyvää, ihmiset ovat ihania ja maisemat voittavat kotimaan olot. Kaikki on uutta ja poikkeaa siitä, mihin kulttuuriin itse on tottunut. Oleskeltaessa pidempiä aikoja ulkomailla voi eteen kuitenkin tulla kahden eri kulttuurin kohdatessa eräänlainen stressitila, jossa henkilö on tietynlaisessa jännityksessä kokoajan. Tämä on kulttuurishokki, joka on tunneperäinen prosessi, jonka vieraaseen kulttuurin siirtyvä henkilö kokee. Siihen liittyvät reaktiot vieraan kulttuurin ilmiöistä, käyttäytymistavoista ja muista ominaisuuksista, jotka poikkeavat omista kulttuuritottumuksista.

Kulttuuriin sopeutumisessa on havaittavissa neljä erilaista vaihetta. Ensimmäinen vaihe on kuherruskuukausi, jolloin kaikki uusi on hyvin mielenkiintoista, kiehtovaa ja uusi elinympäristö koetaan paremmaksi kuin kotimaa. Tähän vaiheeseen vaikuttavat ulkomailla oloajan pituus ja se, kuinka poikkeavaa vieras kulttuuri on omasta. Tämä jakso voi kestää parista viikosta jopa muutamaan kuukauteen tai pidempään. Seuraavaksi tulee eteen vaihe, kun on totuttu uuteen arkeen, eikä kaikki ei ole enää niin mukavaa. Vieraan kulttuuriin piirteet alkavatkin ärsyttää, ja asiat, jotka tuntuivat kiehtovilta, vaikuttavat nyt vastenmielisiltä. Arvostellaan asioita ja verrataan kaikkea omaan kulttuuriin. Tässä vaiheessa saattaa esiintyä erilaisia stressioireita ja mieli on masentunut. Tilanne johtaa yleensä siihen, että hakeudutaan muiden suomalaisten seuraan. Tämä jakso voi kestää useita kuukausia, ja siitä voi olla vaikea päästä eroon vaikka haluaisikin.

Kolmas vaihe on hyväksyminen, jolloin ihminen useimmiten itse ymmärtää, että hän käy läpi kulttuurishokkia ja pystyy auttamaan itseään. Aletaan hyväksyä uuden kulttuurin toimintatapoja ja olosuhteita. Ymmärretään asioiden ja kulttuurin taustoja ja toiminta muuttuu sen ympäristön mukaiseksi. Tästä alkaa vähitellen neljäs vaihe eli sopeutuminen, jossa voi viedä useita vuosia, että sopeutuu täydellisesti vieraaseen kulttuuriin.

Kulttuurishokki on luonnollinen vaihe, kun sopeudutaan uuteen kulttuuriin. Kulttuurishokin vaiheita ja oireita voi ennaltaehkäistä ottamalla vastaan mahdollisimman paljon tietoa kyseisestä kulttuurista, jonka tulee kohtaamaan. Alussa sopeutumista edesauttavat paikan päällä läheiset sosiaaliset kontaktit oman kulttuurin edustajien kanssa, mutta myös paikallisiin ihmisiin tutustuminen auttaa sopeutumista huomattavasti.

Tärkeää on muistaa, että kaikki olemme erilaisia yksilöitä ja koemme asiat eri tavalla. Kaikki vieraassa kulttuurissa toimivat eivät välttämättä tiedosta kokeneensa minikäänlaista kulttuurishokkia. Selitys tälle voi olla, että kyseinen henkilö viettää tai työskentelee suurimman osan ajasta samankaltaisten kulttuurin edustajien kanssa, eikä juurikaan tule tutustuneeksi vieraaseen kulttuuriin. (Frisk & Tulkki 2005, 55–57; Salminen & Poutanen 1996, 88–90.)

Thaimaassa etenkin liikenneuhkat ovat stressin aihe varmasti monelle. Saasteet, kuumuus ja melu ovat myös eri luokkaa kuin mihin Suomessa on totuttu. Naapurirauhan häirintä on myös vieras käsite, kellonajasta ja viikonpäivästä riippumatta vieressäsi voi olla menossa rakennustyömaa tai rokkibändi harjoittelemassa. Koti-ikävä iskiessä tarjolla ei välttämättä ole edes länsimaalaista ruokaa ja vaikka olisi, sen taso ei ole aina kovin korkea. Muita länsimaalaisia ei välttämättä asu kovin paljon alueella ja näin ollen ongelmista ei voi edes puhua toiselle. Phuketissa tilannetta yrittäjien osalta helpottavat kuitenkin turismi ja suuret turistivirrat länsimaalaisia, jotka tuovat uutisia ja piristävät päivää koti-ikävä yllättäessä. Phuket ei myöskään ole yhtä stressaava verrattuna Bangkokiin, mutta palvelut eivät vastaa Bangkokin tasoa.

Thaimaalaisten nähdessä sen, että olet halukas oppimaan heidän tapojaan ja kulttuuriaan, pyrkivät he tulemaan vastaan ja auttamaan. Thaimaalaiset arvostavat sydämen näkemistä "hen dzai", joka tarkoittaa sympaattista asennoitumista vaikeuksissa olevaa ihmistä kohtaan. Mikäli kritisoit kaikkea mikä on thaimaalaista, ei ole myöskään syytä odottaa, että he suhtautuisivat myötätuntoisesti ongelmiisi, sillä he eivät näe silloin sydäntäsi. (Huplin 1997, 122–124.)

3.2 Liike-elämän kulttuuri ja Thaimaalaiset työelämässä

Liike-elämän kulttuuria tarkasteltaessa esille nousevat erilaiset kulttuurierot. Tällaisia esiin nousevia seikkoja ja korostettavia asioita yrittäjien haastatteluiden pohjalta ovat: vieraan kulttuurin arvomaailma, aikakäsitys, kieli, liike-elämän etiketti ja etenkin aasialaisessa kulttuurissa kasvojen menettämisen pelko. Huomiota ehdottomasti ansaitsevat thaimaalaisten asenne elämään, mikä on hyvin erilainen, sillä heitä voisi kutsua oikeastaan nimellä vapaita sieluja, heidän asenteensa elämään tarttuu hyvin pian, thaimaalaiset elävät tunteessa siitä, että kaikki järjestyy eikä mikään ole tavattoman tärkeää, saati sitten kiireistä. Heidän elämänasenteessa on sitä jotakin, mikä saa meidät länsimaalaiset rentoutumaan, rauhoittumaan sekä ennen kaikkea nauramaan elämälle ja itsellemme. (Bergman 2006,7.)

Lähtiessä vieraaseen kulttuuriin, nousee merkittävään ja erittäin tärkeään rooliin tietoutemme Aasiasta. Tieto ja tuntemus ovat meille ja etenkin yritystoiminnalle kullannarvoisia. Vastakohtana taas tulee tiedonpuuttemme, joka puolestaan voi aiheuttaa korvaamatonta vahinkoa liiketoiminnassa. Liikesuhteet voivat katketa, tulot voidaan menettää ja pahimmallaan voidaan joutua jopa arvostuksen menettämiseen, jonka seurauksena kanssakäyminen ja suhdetoiminta ovat nihkeää, ja vastaan tulee muuri. (Remes 1997, 10.)

Thaimaassa menestys riippuu suuresti siitä, miten hyvin pystyy sopeutumaan vieraaseen kulttuuriin. Voisi sanoa, että Thaimaassa menestyy sitä paremmin, mitä syvemmin thai-kulttuurin pystyy omaksumaan. Paikallisille ulkomaalaisen kielen ja kulttuurin tuntemus kertovat heti henkilön todellisesta sitoutumisesta maahan. (Inkinen 1996, 99.)

Haastateltavat olivat myös sitä mieltä, että sopeutuminen vieraaseen kulttuuriin on avainasemassa, kun haluaa toimia yrittäjänä:

” Täällähän on nyt yli puolet tälläki hetkellä niiku valkonaamoja niiku meikäläinen. Ni et kyl siinä pitää tulla toimeen vähän kaiken maalaisten kanssa. Pitää osata ottaa huomioon, tai en nyt tiedä tarviiko osata ottaa huomioon, mut et kuitenkin hyväksyä ihmisiä, et mistä ne sitte tuleekin et jos haluaa et tälläkin alalla et menestyy tai edes yleensä olemaan täällä yrittäjänä ni aika jyrkkää se sit olis sanoa et ei, ei, tää pitää

olla näin ja tää pitää olla näin. Pitää kunnioittaa maan tapoja ja kulttuuria.”

” On, voin sanoa ihan yrittäjän näkökulmasta et se on helpottanu..ja nyt täytyy vielä muistaa et mä olen suht tuore yrittäjä, niin se on helpottanu ihan viranomaistahojen kanssa ja ihan kauttaaltaan. Jo se että aina kaikki ensimmäisenä kysyy et puhutko thaita, kauanko tääl oot asunu, onko perhettä, sit aletaan puhumaa niistä näistä, niin he huomaa et okei, falang eli valkonaama ymmärtää ja kunnioittaa tätä kulttuuria ni viranomaisetki ottaa myönteisemmän kannan näistä nimenomaisista asioista, niin ei tule semmosta, tää on nyt sitä suhdetoimintaa ja korruptiota, et ei tuu semmosta et okei,rahastetaanpas totanoin..”

Haastateltavat korostivat, kuinka ensiarvoisen tärkeää on nimenomaan omaksua maan tavat, jotta tietää kuinka käyttäydytään ja miten tulee toimia virastokäynneillä. Asiat helpottuvat huomattavasti, kun kunnioitetaan oppimalla itse kulttuuria ja käyttäydytään sen mukaisesti. Tietämällä myös mitä tunteita saa näyttää ja mitä saa sanoa, otetaan sinut vakavasti ja tärkeänä henkilönä vastaan.

Alkuinnostus ja ajatus siitä, kuinka helppoa elämä Thaimaassa on, laittaa Remesin (1997,15) mukaan länsimaalaiset ” kääntämään useita kiviä ylösalaisin ja katselemaan niiden alle maailman syvimpiä salaisuuksia, mutta kun niitä ei löydy eivätkä salaisuudet avaudukaan helposti, seuraa turhautuminen. Turhautuminen johtaa lopulta siihen, että eletään päivä kerrallaan tietämättä alkuunkaan, mitä ympärillä todella tapahtuu. Tämä elämäntapa on tyypillisin tapa asua ja elää Aasiassa sekä palata kotiin.” (Remes 1997, 15–16).

Tämä lienee seurasta juuri siitä, että lähdetään maahan ajatellen, kuinka helppoa siellä kaikki on. Henkilöt jotka, eivät ota asioista ennakkoon selvää, eivät ehkä myöskään halua omaksua kyseistä kulttuuria vaan toimivat oman pään mukaisesti, jolloin useimmiten seuraa ongelmia ja koko liiketoiminnasta ei tule mitään. Toinen syy lienee että alun perinkin lähdetään sillä mentaliteetilla, että Thaimaassa ei tarvitse maksaa veroja eikä tehdä asioita yhtä tarkkaan kuin Suomessa. Tämäkin luulo on väärä, sillä liiketoiminnan pyörittäminen ei onnistu ilman lain noudattamista Thaimaassakaan, eikä tiettyjen verojen ja vakuutuksien maksamatta jättäminen ole mahdollista.

3.2.1 Thaimaalaiset työelämässä

Oskari Juva, joka on vastikään joulukuussa avannut Phuketiin ravintolan, kommentoi alkuaan näin Ilta-Sanomissa: ”Yrityksen pystyttäminen vieraaseen kulttuuriin ei ole helppoa ja henkilökunnan palkkaamisessa on omat ongelmansa. Työkulttuuri on thaimaalaisilla ihan erilainen. Kerran tilasin yhdestä kaupasta oreganoa ja minulle vakuuteltiin kerta toisensa jälkeen, että sitä on tulossa. Sitten kun menin kysymään sitä paikan päälle kauppaan, kävi ilmi, ettei heillä ole ollenkaan oreganoa.” (Hämäläinen 2010).

Tämä on hyvin tyypillistä, koska asiat ilmaistaan epäsuorasti Aasiassa. Kysyjälle ei vastata sanomalla suoraan ei, vaan vastaukseksi hymyillään tai kierretään kielteinen vastaus jollakin muulla tavalla. Yllä oleva esimerkkitapaus korostaa juuri tätä, Thaimaassa vaaditaan tilanteen, kontekstien ja sävyjen lukutaitoa. Täytyy osata lukea rivien välistä asioita. (Lehtipuu 2010, 9.)

Thaimaalaiset ovat ystävällisiä, anteliaita ja tyyniä, ja näitä ominaisuuksia myös arvostetaan. Suomalaiset arvostavat ja ovat tottuneet täsmällisyyteen ja vastuunkantamiseen, jotka ovat jokseenkin vieraita seikkoja thaimaalaisille. Tämä aiheuttaa usein ristiriitoja ja ongelmia, kun länsimaalainen ja thaimaalainen työskentelevät yhdessä. (Huplin 1997,50.)

Kuinka tulisi lähestyä sitten länsimaalaisena thaimaalaisia alaisia? Länsimaalaiset useimmiten kokevat turhautumista, koska asioiden lähestymistapa voi poiketa totutusta ja Thaimaassa tiettyjen asioiden tärkeysjärjestys on eri kuin Suomessa. Thaimaalaiset eivät koskaan esitä eriäviä mielipiteitä johtajien kanssa, koska yhteiskuntaan kuuluu, että ylempiarvoisen mielipidettä ei tule koskaan kyseenalaistaa. Näin ollen johtaja kokee, että asia on sovittu, kun kukaan ei esitä eriäviä mielipiteitä. Tästä saattaa seurata tilanne, että mitään ei kuitenkaan tapahdu ja koetaan helposti, että thaimaalainen on pettänyt antamalla lupauksen asioiden tekemisestä, mitä ei kuitenkaan tee. Asia on hyvin yksinkertaisuudessaan, vain voinut unohtua, unohtus on myös hyvin usein selityksen syy sille, että miksi jotakin ei ole tehty, vaikka on lu-

vattu. Thaimaalaisien sanomalla, että asia unohtui, ei kukaan voi syyttää heitä siitä, että tahallisesti on jätetty tekemättä asioita.

Toinen keino, jolla thaimaalaiset selittävät useimmiten unohtusta tai passiivisuutta on päänsärky, joka voi tietysti olla todellistakin fyysistä kipua, mutta useimmiten tämä tarkoittaa, että asian tai tehtävän eteenpäin vieminen on liian raskasta, koska sen tekeminen tuo päänsärkyä, on se silloin thaimaalaisen ajattelun mukaan parempi jättää tekemättä. (Huplin 1997, 52.)

Haastateltavat ottivat kantaa siihen, kuinka thaimaalaiset unohtavat tahattomasti asioita ja kaikki on aina varminta olla paperilla. He olivat myös törmänneet siihen, että työntekijät voivat ottaa ja lähteä ilman mitään irtisanomisia, jos heitä niin huvittaa. Haastateltavien mietteet olivat seuraavanlaisia:

” Bisneksessä niin tota suomalainen on vähän hölmö keskimäärin jopa itekin että kaikki pitää panna paperille ja myös allekirjoittaa ja virallistaa tääl ei voi silleen luottaa sanaan niinku Suomessa et thaimaalainen unohtaa tahattomasti tai tahallisesti sovittuja asioita se on kyl joo tässä mitä mä oon huomannu mä oon sen sillai oppinu kantapään kautta mulla on kaikki paperilla mitä tehään et ei tuu sit sanomisii eikä tuu lipeemisii koska niillä on se erilainen kulttuuri ne haluu mennä tällai niinku juovimalla ottaa sen viimesenkin tuhkan pesästä”

” Suomalainen taas sit ajattelee noo eiks tää tällain vähän sovittu et antaa olla.”

” Ei täällä oo niinku mitään työsopimuksia ja täällä ei niinkun mitään niinku sovita et sie tuut sillon ja sillon töihin ja sit ne ei ilmota tai soita sulle niinku mitään jos ne lopettaa työt.”

” Joo, et ainoo vaa toi kokki. Me saatiin ihan hirveesti syöjiä, ihan ulkoota asti. Mut se kokki nyt vaa sit otti ja lähti”

Toiminen ja työskentely ei siis mene samalla tavalla kuin Suomessa. Työsopimuksia ei aina tehdä ja on aivan arkipäivää Thaimaassa, että jos joku työntekijä irtisanoo itsensä, hän ei vain ilmesty enää töihin tai ilmoita mitään lähdöstään. Toinen seikka, jon-

ka haastattelijat nostavat esille on, että kaikki asiat tulisi laittaa aina paperille, virallistaa ja allekirjoittaa, sillä Thaimaassa suulliseen sopimukseen ei voi luottaa. Tämä korostuu etenkin ulkomaalaisella farangilla, sillä laki on aina thaimaalaisen puolella, tapahtui mitä tahansa ja olipa syy sitten todellisuudessa thaimaalaisen tai ei.

3.3 Thaikulttuurin avaimia

3.3.1 Arvomaailma

Arvomaailman ydin on lähtöisin uskonnosta. Thaimaassa, niin kuin monissa eri Aasian maissa vaikuttavat taustalla voimakkaasti perinteet, esi-isien palvonta, taikausko sekä mystiikka. Aasialaiseen arvomaailmaan kuuluu etenkin hienotunteisuus. Thaimaassa arvostetaan varsinkin kärsivällisyyttä ja rauhallista käytöstä. Thaimaassa sanotaan, että mikäli menettää tyyneyden, menettää kunnioituksen. Tämä liittyy Aasian maissa vallitsevaan kasvojen menettämisen pelkoon.

On myös eleitä ja muita huomioitavia tekijöitä, joilla on thaimaalaisille eri merkitys kuin meille suomalaisille. Thaimaassa ketään ei saisi osoittaa jalalla, sillä jalat ovat ihmisen alhaisin osa, minkä takia jalalla osoittaminen loukkaa sen kohteeksi joutunutta, jalalla ei tulisi edes osoittaa esinettä. Tämä sääntö on myös syytä muistaa istuessa, jalat on aseteltava niin, ettei kengänpohja tai jalkapohja osoita ketään päin vahingossakaan. Toinen pyhä asia on ihmisen pää, minkä takia vieras henkilö ei saa koskettaa edes lapsia päähän.

Buddhalaisuus on Thaimaan valtauskonto. Lyhyesti buddhalaisuus perustuu syyn ja seurauksen eli karman ymmärtämiseen. Yksilö on vastuussa omasta tulevaisuudestaan, mikäli hän ei kykene täyttämään omaa paikkaansa yhteiskunnassa aiheuttamatta muille harmia, menettää hän henkilökohtaista arvokkuuttaan ja huonompi karma lankeaa hänelle seuraavassa elämässä. Buddhalaisuuden peruspilareita ovat suuri suvaitsevaisuus, omia arvoja ja taitoja sekä mahdollisuuksia korostava. Buddhalaiset kunnioittavat elämän perusarvoja ja kaikkea mikä on hyvää, mutta se antaa myös mahdollisuuden käyttää paha hyväksi ja puhdistautua siitä myöhemmin, jolloin alkaa uusi totuus. Buddhalaisuus on enemmänkin mystiikkaa ja mietiskelyä, mutta silti

suurin osa aasialaisista tulkitsee sitä parhaalla katsomallaan tavalla. Buddhalaisuus antaa oppeja, jossa se hyväksyy keinoin tulkita asioita niin, että ne ovat itselle, perheelle ja suvulle eduksi. Buddhalaisuuden suvaitsevaisuus ja itsekeskeisyys tekevät maasta jopa julman ja vaarallisen, mutta se kuitenkin ohjaa hyvät arvot ja normit huonojen edelle, ehkä se on kuitenkin enemmän voima, joka pitää kasassa yhteiskuntaa ja kaaoksen muodostumista. (Lehtipuu 2010, 293; Remes 1997, 43–49.) Yksi haastateltavista kertoi näin omasta suhtautumisestaan thaimaalaisen buddhalaisuuteen:

”Ku niillä on tää buddhan, ku baareis kunnioitetaan budhaa. Että ruokaa pitää uhrata niin kyllä mä joka päivä ostan ne uhraukses mitä pitää antaa et kyllä mä joka päivä annan. Kyllä mä annan heidän hoitaa, koska jos mä alkaisin tuputtaa mun uskontoa ja olisin et toi on ihan turhaa ja mä mä oon pomo..joo ei, emmä mmm. Ei siit tulis mitää. Heidän uskomuksensa, tää on kumminki heidän maa”.

3.3.2 Kasvojen merkitys ja hymy

Aasiassa sanalle kasvot on kaksi eri merkitystä, ne ymmärretään tietenkin ihmisen fyysisenä osana, josta ihminen on tunnistettavissa ja toisaalta ne kuvastavat myös henkistä arvoa, jolla on hyvin tärkeä asema ja joiden menettäminen on kaikista pahinta. Kasvojen menettämällä siis tarkoitetaan sitä, kun ihminen menettää arvokkuutensa jossakin tilanteessa muiden edessä. Thaimaa perustuu käsitteille pieni ja suuri. Kaikki ihmisen teot arvostellaan, koska hänet luokitellaan sen mukaan hierarkiaan. Thaimaalainen ei koskaan kerro tappioistaan vaan ennemmin liioittelee kaiken sujuvasti, ongelmat piilotetaan vaikka niitä olisi. (Bergman 2006, 9.)

Tilanteet, jotka voivat johtaa kasvojen menettämiseen ovat useimmiten tilanteita, joissa joku osoittaa ihmisen täydeksi nollaksi, valehtelijaksi tai täysin tietämättömäksi antamalla syytösten kohteelle mahdollisuutta puolustautua ja lieventää tilannetta. Aasiassa ei anneta mahdollisuutta erehdyksiin, siksi kaikki väittelyt ja tilanteet, jotka johtavat väittelyihin on kiellettyjä. Ei ole vaikeaa saada vihamiestä Aasiassa, jos aasialainen nolataan muiden seurassa tai väitellään pienistä yksityiskohdista, joissa vastapuolen tietämys joutuu koetukselle. Tällainen käytös on osa suomalaista kulttuuria, mutta hyvin suuri vaaratekijä, jossa aasialainen ja länsimaalainen maailma kohtaavat

väärin. Vaikeinta länsimaalaiselle on juuri huomata se, kuinka pienistä yksityiskohdistta syntyy tilanteita, joita on mahdotonta enää korjata, kun pahin on jo tapahtunut. (Remes 1997,39- 40.)

Yrittäjien haastatteluiden pohjalta kasvojen menettämisen pelkoon tulivat esille etenkin yrittäjän oma asenne, jota korostettiin. Vaaditaan pitkäjänteisyyttä, rauhallisuutta ja hermojaan ei pidä menettää. Haastateltavilla oli asiasta seuraavanlaisia kokemuksia:

”Pitkää pinnaa, kyl se alus oli vähän vaikeeta, maalaislogiikan puuttuminen mua aina hämää ku mä oon taas sillai pitkä pinnanen mut sit taas jotain selvää asiaa ku ei mee jakeluun ei thaimaaks, ei elekielellä eikä suomeks niin mulla menee ihan totaalisesti hermot mut mun vakiohenkilökunta on kyl jo tottunu siihen et ne ei sitä niinkun pelästy et nää uudethan on aina ihan ihmeissään niin ei kuulemma sais toimii mut mä oon vähän eri mieltä et kunhan asiakkaat ei nää tai sehän on tärkeetä niille kasvojen menettäminen et omassa porukassa”.

”Kyllä siihen pystyy, et thaimaalaiset jo ihan naaman ilmeistä et miten täällä suhtautuu mihinki asiaa, et tääl täytyy aika tyynenä yrittää olla. Et jos tääl osoitat jotain täällä niiku hermostuneisuutta tai jotain, et ihan arvostelua tätä paikallista toimintaa kohtaa ni asiat aina vaikeutuu. Maassa maan tavalla, että pitää yrittää kunnioittaa, vaikka kyllä niiku totta kai, et suomalainen mä olen et välillä pyörittelee päätään et ei helkkari et miten tää taas näin. Mut ei sitä halua näyttää täällä paikallisille, et puhutaan sit kavereitten kanssa ja purkaudutaan sitä kautta ja muiden yrittäjien kesken ja muitten kans ketkä tääl on asunu. Mut se on arkipäivää ja siihen pitää tottua jos täällä jotain haluaa yrittää”.

”Meillä on semmonen tapa et sit kun on ryssiny oikein kunnolla niin meillä on yläkerrassa sellanen vippi huone niin siellä me se sit haukutaan vaimon kanssa jos sä haukut sen tässä näin niin ei sit seuraavana päivänä enää töissä ole et niin se vaan menee”.

”Aina vaaditaan kärsivällisyyttä kun mennään eri kulttuureihin koska me on totuttu Suomessa toimimaan meidän opituilla ehdoilla ja täällä ne ei toimikaan sillä tavalla sä et voi täällä alkaa sä tiedät itse jos sulle joku alkaa huutaa niin mitä siinä on tiedäks sä ku Suomessa haistatellaan ja se on ihan normaalia sulla oli vaan huono aamu mut jos täällä sanot jollekin näin niin se ei mee enää sillai huonona aamuna vaan se on sit selkee peli on pelattu”.

Kasvojen menettämisen pelkoon liittyy keskeisenä asiana hymyily, hymy eli ”jim”. Thaimaata ei turhaan kutsuta tuhansien hymyjen maaksi, sillä thaimaalainen hymyilee hyvinkin odottamattomissa ja hämmentävissä tilanteissa. Thai-hymyilyä on kutsuttu jopa sosiaalisesti kosmetiikaksi, mikä kuvaa hyvin hymyn merkitystä, sillä hymyily ei ole pelkkää ilon ja ilahtumisen tuotetta. Hymyllä voidaan ilmaista hämmennystä, vetäytymistä, pelkoa, surua tai jopa vihaa. Tällaiset tilanteet aiheuttavat ristiriitoja etenkin esimerkiksi työelämässä, jossa suomalainen työnjohtaja toruu alaisiaan jostain rikkeestä ja toinen vain hymyilee. Tilanne ei tarkoita, että hän ei olisi pahoillaan tapahtuneesta, vaan hän tuo sen ilmi hymyllä, joka on samalla anteeksipyyntö. Yleisesti thaimaalaiset hymyilevät toisen ihmisen tavatessaan olipa sitten kyseessä tuttu tai ihan tuntematon, hymy on vain välitön reaktio katsekontaktin syntyessä toista kohtaan, vaikka kadulla vastaan tulevaa ulkomaalaista kohtaan. Hymyily on myös siis tapa sanoa kiitos. (Lehtipuu 2010, 273.)

3.3.3 Thai-time eli aikakäsitys

Aikakäsitys ei ole thaimaalaisille kovin tärkeää ja joskus jopa herää kysymys, onko sitä edes. Kiirehtiminen on turhaa thaimaalaisten mielestä, he elävät tässä ja nyt, eivät menneisyydessä eivätkä tulevaisuudessa. Perinteisen ajattelun mukaan kohtalo ja onni määräävät sen mitä tapahtuu, joten on turha tehdä odotuksia ja suunnitelmia, koska tulevaisuutta on vaikea ennustaa. Thaimaalaiset lähtevät usein kotoaan vasta siihen aikaan, kun heidän pitäisi olla jo perillä ja ottaen huomioon ruuhkaiseen liikenteen, ei ole mahdollisuuttakaan saapua sovittuun aikaan paikalle.

Thaimaata on myös aikakäsityksensä vuoksi kutsuttu last in, first out-kulttuuriksi, jolla tarkoitetaan sitä mistä ensin on sovittu, unohtuu hyvin helposti. Yleensä siis asia, joka on listalla viimeisenä, hoituu ensimmäisenä. (Bergman 2006, 28–29; Lehtipuu 2010, 276.)

Kulttuurin ydintä ja aikakäsitystä koskee Thaimaan ”*mai pen rai*”, joka suomennettuna tarkoittaa, että ei se mitään. Käsitteeseen kuuluvat myös merkitykset: eipä kestä, hällä väliä, ei haittaa sekä kaikki se muu, mikä liittyy sormien läpi katsomiseen, näin ollen thaimaalaiset suhtautuvat suvaitsevaisesti inhimillisiin heikkouksiin. (Bergman 2006, 9.)

Haastateltavien yrittäjien mielipiteet ja kokemukset jakautuivat kahteen luokkaan puhuttaessa aikakäsityksestä. Näihin kokemuksiin tietenkin vaikuttavat kuinka kauan he ovat olleet Thaimaassa ja kuinka läheiseksi osaksi yhteiskuntaa he ovat tulleet. Yrittäjä, joka on toiminut Phuketissa kauan suhteessa muihin yrittäjiin vastasi näin:

”Täällä on paljon jämpimpää ku Suomessa”. ”No mä oon täällä 20 vuotta ollu et jos mä tilaan tohon ku mä lähen aamulla huomen aamulla pojat tietää että mä lähen merelle mä meen varttia vaille seittämän niin siin on porukat odottamassa mä tuon tavarat se on kun tikkanuoli”. ”ei oo mitään epäselvää jos se vene on uponnu niin siellä on toinen tilalla”.

”Täällä on ei mulla mitään epäselvää niinku tämmöessä tää ei oo mikään manjaana maa täällä on ihan oikeesti kun me puhutaan ajasta niin se aika niinku toimii”.

Toinen osa yrittäjistä oli samoilla linjoilla kuin minkä käsityksen tavallinen turistikin saa thaimaalaisten suhteesta aikaan:

”Kyl tääl on niin erilainen. Kyl me ajatellaan niin eri tavalla ku paikallinen ihminen . Ihan lähetää tämmösestä et jos on semmoi tilanne et jos joku ilmastointilaite hajoo. Niin näillä on ihan oma ”mai pen rai” eli et sen voi ihan hyvin korjata huomennakin. Ku ei sitä voi korjata ku täytyy tänää korjata! Jos tääl on 120 kiloinen englantilainen ni se vaatii sen. Siellä mulla oli siamissa, mä jouduin kerran odottaa yhden päivän, kuus tuntia sitä sähköriä paikalle ja sit soitettiin toinen sinne, kun se oli pakko saada kun oli tupa täynnä. Ei näil oo niiku mitään kiirettä”.

” Suomalaisina se on meille asia, et jos sovitaan näin ni se on et sovitaan ja tullaan, ja jos ei päästä niin ilmoitetaan. Ei näil oo mitään sovittuja aikoja..ei ees kannata sopia”

Haastateltavien vastaukset heijastavat siihen kuinka henkilöt ovat tulleet ja sopeutuneet osaksi thai-kulttuuria. Eroja aiheuttanee haastateltavien ikä ja aika jonka he ovat viettäneet Thaimaassa suhteessa aloitteleviin yrittäjiin.

3.3.4 Wai-Thai-tervehdys

Wai on paikallinen tapa tervehtiä, mutta se on enemmän kuin pelkkä tervehdys, se on myös kunnianosoitus, sana *wai* voidaan kääntää seuraavasti: ”osoittaa kunnioitusta”. Se on myös samalla kiitoksen osoitus. Wai-tervehdys on kaunis tervehdystapa ja sen oikea suorittaminen voi olla länsimaalaiselle hankalaa, mutta thaimaalaiset ymmärtävät eivätkä vaadikaan täydellistä suoritusta. Thai-tervehdyksessä eli waissa liitetään kämmenet vastakkain, muodon tulisi muistuttaa lootuksen kukkaa, joka ei ole vielä auennut eli kämmenet ovat ainoastaan tyvestä ja sormenpäistä vastakkain. Kädet pidetään muodossa lähellä vartaloa kaulan korkeudella ainoastaan silloin, kun tervehditään huomattavasti itseä vanhempaa tai sosiaalisesti ylempi arvoista sormenpäiden tulisi olla otsan korkeudella. Thaimaalaisen tervehtimällä sinua wailla, tulee siihen vastata aina tavalla tai toisella. Jos wai tuntuu hankalalta voi nyökätä ja hymyillä pelkästään. Kuuluu hyviin tapoihin, että tervehdykseen vastataan jotenkin, sillä tervehdyksen laiminlyöminen tai huomiotta jättäminen on suuri loukkaus toista kohtaan. (Huplin 1997, 40–42.)

3.3.5 Kieli

Thaimaassa liike-elämän kieli on englanti. Englannin taitaminen on vaihtelevaa riippuen siitä, onko thaimaalainen mistä päin Thaimaata tai onko hän saanut koulutuksen ulkomailla. Verrattuna Thaimaan entisiin siirtomaanaapureihin Burmaan ja Malesiaan, on Thaimaa vielä englanninkielen osaamisen tasossa kehityksessä jäljessä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että puhuttiinpa millä kielellä tahansa, on hyvä puhua aina hillittyyn sävyyn ja keskustella kohtuullisen hiljaisella äänellä. Vaikka keskusteluympäristö olisi meluisa, ei thaimaalaisten keskuudessa tule korottaa ääntä sillä sitä pidetään epäkohteliaana. (Inkinen 1996, 36–37.)

Haastateltavilta kysyttäessä kielimuurista, eivät he koe kyseistä juurikaan olevan.

Muutama haastateltavista tuumasi seuraavasti:

” Englannilla pärjää kyllä patongilla ihan joka ikinen”.

”Joo liikekielenä täällä on ihan englantia koska koko asiakaskunta tai no ei nyt ihan kaikki, mutta suurin osa puhuu tota nii englantia, jos ei oteta lukuun eteläeurooppalaisia niin.. mä puhun myöskin espanjaa jonku verran, saksaa, jotku saksalaiset ei puhu oikeen hyvin. Ruotsi sujuu ihan ookoo, mullon paljon ruotsalaisia asiakkaita, viime kaudella oli puolet. Englanti on se et mä reseptionis mä edellytän puhuvan”.

Esiin nousi myös tärkeys opetella maan kieltä, mikä on kunnioittavaa maan kulttuuria ja asukkaita kohtaan. Tämän seikan kiteytti eräs yrittäjä haastatteluissa seuraavasti:

” Eihän kieli voi olla vaikeeta ku lapsetkin puhuu sitä, on epäkohteliasta olla maassa jos et sä opettele yhtään mitään aikoinaan Suomessa meille tuli englantilaisii, ranskalaisii ne voi olla kolme neljä vuotta ne ei osaa sanoo edes Suomeks huomenta niin ei voi olla epäkohteliaampaa suhtautumista toista ihmistä kohtaan jos sä ees sen kieltä yritä oppia”.

” Ja kuinka paljon saadaan sillä jos niinkun mä sanon et savadiga”.

3.4 Suhdetoiminta

Suhdetoiminnan merkitystä aasialaisessa kulttuurissa ei voi korostaa liikaa, se on ehdottoman tärkeätä liiketoiminnan kannalta. Ilman toimivaa suhdeverkostoa ei Aasiassa voi edetä, tieto sinänsä ei ole tärkeätä, tärkeämpää on se kenet tunnet. Suhteita kannattaakin vaalia ja muodostaa monelle eri taholle, näin todennäköisemmin pääsee tapaamaan todellisia vaikuttajia ja päättäjiä.

Suhteiden rakentaminen pohjautuu molemminpuoliselle keskinäiselle luottamukselle ja luottamuksen rakentaminen on aikaa vievää. On tärkeä pitää suhdetoimintaa yllä, sillä tieto vaihtelee Aasiassa sen mukaan kuka kysyy ja keneltä. Useimmiten lehdistä luettava tieto on jo vanhentunutta ja näin ollen arvotonta sekä hyödytöntä. Suhteet, tietämys ja toisen arvostus ovat keskeisessä asemassa toisiinsa nähden. Se, joka osaa vaalia arvostusta saa helpommin muodostettua tärkeitä suhteita, jotka taas tuovat kiitokseksi tietoa. (Pukkila 2002, 36–37.)

Henkilökohtaisia suhteita Thaimaassa ei voi korostaa liikaa silloinkaan, kun ollaan tekemisissä muiden kuin oman alan sidosryhmien kanssa. Oma suhdeverkosto tulisi rakentaa mahdollisimman aikaisin, ja on selvää, että mitä monipuolisempi ja laajempi se on, sitä helpompaa ja mutkattomampaa Thaimaassa on toimia. Ystävät, hyvänpäivän ystävät, tutut, puolitutut ja joskus jopa tuttavankin tutut muistetaan. (Inkinen 1996, 98–99.)

Thaimaalaisessa kulttuurissa on ominaista ne henkilökohtaiset suhteet, jotka ovat loppujen lopuksi yritysten markkinoinnin perusta. Suhdemarkkinoinnissa on välttämättömintä noudattaa peruseriaatteita eli suhteita hoidetaan järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti kaikkiin tärkeisiin sidosryhmiin ja yhteistyökumppaneihin. Näitä ovat ulkoiset ja sisäiset asiakkaat, suosittelijat, kilpailijat ja tavarantoimittajat. Yrityksen ja sen sidosryhmien välillä on näin lupausten antamisen, ja lunastamisen toimintamalli. (Lahtinen, Isoviita & Hytönen 1995, 258–259.)

Aasialaisten kanssakäyminen on yleensä melko etäistä, varsinkin, jos länsimaalaisia on samassa neuvottelupöydässä, ilmapiiri on enemmän viileä kuin ystävällishenkkinen. Tämä johtuu siitä, että aasialainen käyttäytyy pidättyväisesti, joten käytös saattaa vaikuttaa jäykältä ja epäluonnolliselta. Esille nousevat kaksi tyyppiä: joko käyttäytyään ylikorostuneen kohteliaasti tai joskus jopa töykeän piittaamattomasti. Ulkomaalaisia osapuolia kohtaan aasialaisilla on tavoitteet päällimmäisenä ja päämääriin pyritään suoraan. Hienotunteisuutta on kuitenkin havaittavissa, sillä tunteita ei näytetä, kielteisistä asioista ei puhuta ja niihin vastaamista vältellään.

Kaikessa kokonaisuudessaan suhdetoiminta sekä kauppasuhteiden luominen ovat sellaisia suhteita, joita ei pidetä yllä pääasiassa puhelimitse, faksilla, sähköpostilla tai muilla tietoliikenneyhteyksillä. Kaikkein tehokkain ja kaiken takana on suhdetoiminta eli henkilökohtainen yhteydenpito, joka tulee olla jatkuvaa, Näin ollen Aasiassa tulee vierailta asiakkaiden tai mahdollisten tulevien asiakkaiden luona ja on pyrittävä luomaan suhteita kutsumalla heitä tapaamisiin tai johonkin toimintaan kuten esimerkiksi golfaamaan. Useimmiten asioille on annettava vain aikaa, jotta suhdetoimintakin

kehitty. Liikesuhteiden aloittaminen ja suhteiden luominen voi alkuun olla hankalaa, eivätkä asiat suju niin kuin pitäisi. (Remes 1997, 79–81.)

Tieto Aasiassa kulkee parhaiten katujen eli toisin sanoen viidakkorummun kautta. Tämä väylä on ylivoimaisesti tärkein tekijä tiedon saamisen ja lähettämisen kannalta. Luotettavin lähde löytyy kaduilta. Perinteisesti viidakkorumpu on välittänyt oikeaa tietoa, kohuaiheita ja huhuja pitkin sekä poikin naapureille, sukulaisille ja muille samassa kaupungissa asuville. Usein tieto liikkuu niin nopeasti kaduilla että sitä on länsimaalaisen vaikea käsittää. Viidakkorummun käytöstä on tullut myös omia erityispiirteitä esiin. Ihmiset poimivat huhuja hyvin subjektiivisesti. Tieto valitaan siten, että vain se tieto, mitä voidaan käyttää omaksi eduksi, poimitaan. Se, mistä ei ole suurempaa hyötyä jätetään huomioimatta. Merkitystä ei ole sillä, mikä on tiedon varsinainen sisältö ja todenperäisyys.

Liiketoiminnan kannalta viidakkorummun olemassaolo on todella tärkeää, sillä sitä voidaan käyttää merkittävänä mainontaväylänä markkinoinnin suhteen. Kaikki haastateltavista yrittäjistä mainitsivat ensimmäisenä mainonnassa viidakkorummun. Alkuun viidakkorummun käyttäminen länsimaalaiselle voi kuitenkin olla todella hankalaa, maalaisjärkemme ei hyväksy sitä kuinka ihmiset voivat uskoa kadulla kuulemansa tai tarttua huhuihin jotka liikkuvat naapurustossa. Mikäli liiketoiminnan harjoittaja ei huomioi näitä seikkoja, saattaa edessä olla suuriakin vaikeuksia. (Remes.1997, 115–116.) Haastateltavien yrittäjien mielteet olivat seuraavanlaisia:

”Vitsinä täällä sanotaan et mä tiedän kuinka monta kookospähkinää yön aikana putoo puusta niin mulla aamulla kerrotaan eli tää hevosmiesten tietotoimisto rannassa kertoo tietyt jutut eli jos tässä on tällä alueella kun on länsimaalaisia varsinkin jotain suomalaisia niin jokainen nää mummot tulee et nää tämmöset juurut tulee ihan niinku missä tahansa muuallakin koska mä olen osa tätä aluetta”.

”Ööö, no, mennään nyt heti ensimmäiseks tärkeimpään eli viranomaisiin. Thaimaassahan kaikki lahjusten antaminen ja kaikki muu, sitähan ei pidetä edes samana mitä Suomessa, se on juttu..tai sitten niinkun jos ei suoraan rahallisesti tue jotain viranomaista, ni osoittaa sit jollain muulla kunnioitusta, pidetään tiettyä viranomasta tärkeänä. Se on todella tärkeää ja todella helpottaa monissa asioissa asioitten eteenpäin menemistä”.

*”Seuraavaks tärkeintä mä pidän, tää on henkilökohtainen mielipide ni suhdetoiminta omaan henkilökuntaani eli tarkotan sitä että mä haluan pitää henkilökunnan tyytyväisenä, et kaikki on tyytyväisii, et jutellaan asioista jos tulee ongelmia, silloin myös he viihtyy ja sitä kautta myös asiakkaat viihtyy. Ja kaikki, koko naapurikunta ja tietenki täs on suurin osa paikallisia työntekijöitä et kaikki tulee toimeen. Sanotaan vaikka ihan että naapurin kukkakaupan myyjä, seuraava naapuri tossa hieron-
tapaikka, naapurikulman taksikuskit..”.*

”Sanotaan et kaikkien kanssa pitää yhteyttä ja sovitaan asioista. Et jos mun asiakkaat kysyy että mistä mää saan taksin lentokentälle ja mä soitan jolleki tyypille ja hän vie ne lentokentälle ni sieltä taatusti tulee seuraavan kerran kysymättä, joku kysyy lentokentällä et missäs on hyvä hotelli ni he tuo ne tänne. Et ihan tällain esimerkki. Jos joku kysyy multa et mistä se sais hyvän hieronnan ni mä sanon et tossa noin, kymmenen metrin päässä on paikka. Et he tietää, et taatusti taas, et jos heil tulee joku kysymään hyvää hotellia ni he tuo tänne näin”.

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖN VIIDAKKO

Thaimaan yrittäjien menestymiseen niin suomalaisten kuin paikallistenkin, vaikuttavat monet ulkoiset tekijät, jotka ovat yrittäjistä riippumattomia. Poliittiset tekijät heijastuvat etenkin valuuttakursseissa, levottomuuksissa hallintoa vastaan ja lentoliikenteen lakkoiluna. Toinen tekijä, joka on ihmisistä riippumaton, on näyttänyt voimansa hyvin arvaamattomasti, näitä ovat erilaiset luonnonmullistukset, joiden seurauksena ovat erilaiset influenssaepidemiaat tai maanjäristykset aiheuttaen pahimmillaan tsunamin.

Sosiaalisissa tekijöissä tapahtuu ikärakenteen muutoksia, mikä voi olla hyväkin asia turismin ja yrittäjien elannon kannalta. Suuret ikäluokat jäävät pian Suomessa eläkkeelle ja heillä on aikaa matkustella. Nostimme näitä asioita esille haastattelutilanteissa ja otimme selvää onko niillä vaikutusta yrittäjien arkeen ja miten vaikutukset mahdollisesti näkyvät. Nämä kaikki ovat tekijöitä, joilla on vaikutuksia yrittäjien arkeen, joko positiivisesti tai negatiivisesti. Ne ovat ennalta arvaamattomia ja moni yrittäjä sanookin, että koskaan ei voi tietää mitä tapahtuu, muutoksessa on vain pysyttävä mukana tavalla tai toisella.

4.1 Poliittiset tekijät

Aasian kulttuureille on hyvin ominaista yhteiskunnan hierarkkisuus, harmonian tavoittelu sekä ryhmähenkisyys. Arvostus perhettä, esi-isiä, ikäihmisiä ja oppineita kohtaan on erilaista kuin monissa länsimaissa, aasialaiset kunnioittavat näitä elämän osalualueita. Aasiassa jokainen tietää paikkansa ja päätöksiä tehdään yhteisöllisesti eli kollektiivisesti. Yhteiskunnan hierarkkisuudesta ja ryhmäkeskeisyydestä johtuen poliittiset päätöksenteot ja sosiaalipoliittiset ratkaisut eivät noudata meidän länsimaalaisten demokraattisia päätöksiä. (Pukkila 2002, 27.)

Aasiassa armeijalla ja vastaavanlaisilla organisaatioilla on usein vahva rooli. Useasti nämä armeijan upseerit ovat tekemisissä asioiden kanssa, joilla ei ole mitään tekemistä armeijan kanssa, he käyttävät asemaansa väärin tarkoituksiin ja voivat jopa ryhtyä voimakeinoihin. Toiminnalla pyritään oman edun tavoitteluun ja sisäiseen valtataisteluun valtaa pitävien organisaatioiden välillä. Loppujen lopuksi se on sukujen välistä kilpailua rahasta, vallasta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista.

Politiikassa ei ole merkitystä, että mitä se opillisesti kannattaa, vaan sekin on enemmän yksi vallankäytön väline, jonka sisällöllä on vähän yhteiskunnallista merkitystä. Poliitikalla pyritään suurimmaksi osaksi vahvistamaan aasialaisten omia suhdeverkostoja.

Aasialaisten suhtautuminen julkiseen valtaan ja muihin yhteiskunnallisiin auktoriteetteihin on erilaista ja välinpitämättömämpää kuin länsimaalaisten. Aasialaiset suhtautuvat lakiin vaihtelevasti, se ei ole heillä mikään sääntö tai ohje, jota tulisi noudattaa ehdottomasti. Aasialaisen todellinen laki on se, mihin hän on kotona omassa ympäristössään oppinut ja kasvanut. Voisi sanoa tiivistetysti, että yhteiskunnallinen laki tulee viidakon lain ulkopuolelta, se on vain kirjoitettua paperille valtakunnallisella tasolla. Se mitä valtiollisella tasolla on kirjoitettua laiksi, ei välttämättä kosketa kadulla tavallista kansalaista.

Mikä sitten pitää yhteiskunnallista järjestystä yllä, jos lakiakaan ei noudateta. Käytännössä järjestystä pitävät yllä perinteet ja suvun asettamat taustavoimat, mitkä

kuuluvat myös aasialaisen arvomaailmaan hyvin selkeästi. Yhteiskunnallista lakia voidaan kiertää ja vältellä niin pitkään, kunnes siitä joutuu maksamaan.

Poliisi, joka on julkinen auktoriteetti ja asetettu valvomaan lakia, onkin käytännössä ihmisten vihollinen. Poliisi on enemmänkin vahti, joka vaanii ihmisiä vain oman etunsa varjolla unohtaen mikä hänen oikea tehtävänsä on. Usein poliisit ovat sekaantuneet jonkin asteiseen korruptioon tai ovat mukana järjestäytyneessä rikollisuudessa. Rangaistuksen saattaa välttää maksamalla pienen tai suuren palkkion, jolla voi lyhentää poliisin muistia ja auttaa tapahtuman unohtumisessa. (Remes 1997, 74–78.) Myös haastateltavat olivat törmänneet poliisin voimaan ja kertoivat kokemuksistaan näin:

”Eii todellakaan..ja niille joutuu yleensä maksaa palveluista, et poliisi ei ilmatteeks tämmösii palveluksia hoida toisin ku suomessa. Täällä rahalla selviää mistä vaan”.

” jos meillä on joku ongelma täällä ja poliisi tulee selvittää ni ne haluaa rahaa siitä. Ku ne poistaa ongelman. Rahaa, rahaa”.

”Se tarkoittaa käytännössä et poliisi ei tuu tekee mitää tarkastuksia, ei ratsaa ja saadaan olla rauhassa. Ja jos tulee poliisin tarve ni ne on parissa minuutissa paikalla koska ollaan hoidettu maksu. Mut jos et hoida ja kutsut poliisin ni.. ne tulee sit sua ratsailee koko ajan, vaikkei siel mitää, mulla kaikki on ihan luvallisia. Mut sit ne saattaa tulla semmosii baareihin jotka ei maksa ni penkoilee ihan piruuttaan vaikka viikon välein”.

Aasiassa vallitsee oman käden oikeus, joka on vaikuttanut ihmisten elämään käytännössä. Ympäristö vaikuttaa voimakkaasti asenteisiin ja on hyväksyttävää ottaa vastaan kaikki tarjoutuvat mahdollisuudet, etenkin jos oma perhe tai sukua voi hyötyä asiasta jotenkin. Verotuksen sekä muut yhteiskunnalliset kustannukset aasialaiset kokevat epämiellyttäväiksi ja keksivät sekä kehittelevät keinoja näiden välttämiseksi. Aasialainen yhteiskunta voi näin ollen harvoin kerätä veroja ihmisten tekemästä työstä. (Remes 1997, 74–78.)

4.2 Luonnonmullistukset

Luonto tekee itse Aasiasta muita maita haavoittuvamman, kuten vuoden 2004 tsunamikin osoitti. Tulevaisuuden haasteena tulee olemaan kasvava vesipula. Nämä heikkenevät vesivarat tulevat aiheuttamaan myös ekologisia ongelmia eivätkä tilanetta helpota ilmaston lämpeneminen sekä merenpinnan nousu. (Hyvärinen & Pukki-la.2009, 189–190.) Haastatteluissa nousi myös esille tulevaisuuden vesipula johon yksi haastateltavasti tuumasi näin:

”Sitten meillä on rakennuslupa hommattu ja erikseen sitten vielä uimaltaalle koska tässä tulee se päivä vielä että tääl tulee vedestä pulaa ja sitten ruvetaan kattoo et mitkä on luvattomii ja mitkä luvallisii koska thaimaassa ku sä katot tätä ei tätä vaan Patak villan aluetta siellä on tehty näin et on ruvettu rakentaa kaikkee lisää ja ne on luvattomia, ne tulee naapurin tontille meilläkin on täs naapureita niiden räystäät niinku katot on meidän puolella niin siitä ei oo se niinku miten se menee mut opotoori on nyt tällä tavalla et se antaa näiden touhuu toistaseks mutta sitten jos jotain sattuu ja tapahtuu niin se on helpompaa ku kaikki on luvallista”.

” Low seasonit on kaikki ollu aina huonoja siinä ei oo niinkun mitään sen kummosempaa et asiakkaita et jos ajatellaan mitä kapasiteettia niinku vois myydä paljon mutta totanoin niin se että 2008 oli sillä tavalla täällä oli vielä niinku porukkaa tuli ja kaikki oli jees mutku tääl on joka vuosi jos täällä ei oo keltasiapaitoja täällä on punasiapaitoja jos täällä ei oo nyt sitten jotain helvetin chicken fluta niin sit täällä on aina jotain muuta saadaan tsunami et nyt odotetaan jos tässä Pohjois-Koreasta ampuu atomipommin niin tää on sitten taas hei vaan Asia hetkeks et tässä on aina kaikkee tämmösii niinku epämääräsiä tekijöitä olemassa”.

Viimeisimmän luonnon oman puolustusmekanismin seurauksena Thaimaassa suljettiin kymmeniä sukelluspaikkoja matkailijoilta, koska koralliriutoille oli aiheutunut tuhoja Andamaanien meren epätavallisen korkean lämpötilan johdosta, mikä taas voi olla ilmaston muutoksen aiheuttamaa. (Thaimaa sulkee sukelluspaikkoja korallien pelastamiseksi 2011.)

4.3 Sosiaaliset tekijät

Aasiassa eriarvoisuus on normaalia arkipäivää ja se vaikuttaa itse aasialaisiin, mutta myös turisteihin saakka. Aasiassa ihmiset luokitellaan niin ihonvärin kuin jopa passin kannen mukaan. Kaikista heikompaan asemaan joutuvat tummaihoiset, heihin koh-

distuva arvostuksen puute on näkyvissä ja havaittavissa työelämässä, rahassa ja koh- telussa. Tummaihoisella ei ole yhtä paljon uskottavuutta ja vaikutusmahdollisuutta rakennettaessa liikesuhdetta kuin valkoihoisella, joka muistuttaa eurooppalaista. Eurooppalaissyntyiset länsimaalaiset ovat ihonvärin perusteella ylempää luokkaa, joita voidaan sanoa jopa Aasian eliitiksi. Heitä kohdellaan paljon paremmin ja val- koihoisten esittämät esitykset liike-elämässä otetaan yleensä vakavasti. Tässäkin pä- tee tosin kääntöpuoli, sillä valkoihoisia pidetään tunnetusti rikkaina ja maksukykyisi- nä, joten arvoasettelulle raha luo oman roolinsa. (Remes 1997, 95–97.)

Haastatteluissa nousi myös esille suuret ikäluokat. Suomessa esimerkiksi on paljon jäämässä eläkkeelle ihmisiä, jolloin heillä on puolestaan enemmän aikaa ja rahaa matkustella. Myös Thaimaassa ikäluokka vanhenee ja yritystoiminta vähenee, joka luo mahdollisuuksia uusille yrittäjille. Eräs haastateltavista nosti esille juuri nämä suuret ikäluokat, joista hänellä seuraavanlaista sanottavaa:

”No, suuret ikäluokat. Ne tulee ole suurin matkailuryhmä Suomesta ja on tälläkin hetkellä. Et sieltä jää sotien jälkeinen sukupolvi eläkkeelle. Mitä ne haluaa tehdä, talot on maksettu, lapset on lähetetty maailmalle, no matkailla. Ja tota noin ni Thaimaa on kumminkin helppo maa, halpaa, peruspalvelut toimii ja tänä vuonna järkyttii kaverinsa, kuultiin radiosta et Suomi haluaa, kaavailee tänne ens vuonna Suomen valtion tukemaa vanhainkotia. Ja tästä oli lehdissä, löytyy varmaan iltapäivälehdiltä myöskin arkistoissa”.

”Pattayalla avattiin suomalainen peruskoulu joka toimii nyt 14 oppilaan voimin...ja kaikki tämmöset asiat niiku tää vanhainkoti, peruskoulu ni mä uskon et ne kyllä myös lisää suomalaisia tänne ihan asumaan. Ja missä on suomalaisia, otetaan nyt vertailukohteet Espanjan Aurinkorannat, Kanariansaaret mikä on ollu jo 30 vuotta suomalaisten suosiossa..et aurinkorannoilla parhaimmillaan 45000 suomalaista ympäri vuoden ja miksei suomalaiset haluis suomalaisia peruspalveluita. Öö esimerkiks lääkäripalvelut, vaikka ihan auton renkaanvaihto, parturi, ravintola ja tota nii, mikäs tää neljäs nyt olikaa. Nii, suomalaisyrittäjien ikärakenne”.

”No jos euro menee tätä rataa tietenkkin me tullaan kalliiks mutta me ollaan kummiskin täs Suomen matkanjärjestäjille me ollaan yks kovimmis- ta lomakohteista kaikesta huolimatta johtuen siitä että täällä on turval- lista täällä on terveellistä ja täs tulee myöskin eläkematkailu yks mikä tulee nousemaan et nytten Espanjasta tulee poistumaan koska siellä on

taas niinku kaikki on hinnoteltu eurojen mukaan ja se on kallista vesipula, asunnot kaikki nää niin ne tulee olee että se ei ookaan enää kiva ja ne ihmiset on leipääntyne ja täällähän samanlaista tapahtuu myöskin että paikalliset et hymyjen maa niin saattaa muuttuu sitten vähän vakavammaks johtuen siitä et nää turistit kouluttaa näist ihmisistä mitä kouluttaa ku tarpeeks kyykytetään niin se alkaa näkyä ikävä kyllä .”

Näillä erilaisilla ulkoisilla tekijöillä on vaikutusta turistien määrään ja siihen kuinka innokkaasti Aasiaan ja Thaimaahan halutaan tulla. Erilaiset influenssaepidemiat vaikuttavat aika ajoittain siihen, että ihmiset eivät uskalla matkustaa taudin pelossa. Tsunamista toipuminen ja jälleenrakennus ovat yhä edelleen käynnissä. Nämä ovat merkittävässä asemassa senkin vuoksi, että Thaimaa on hyvin riippuvainen turismista ja sen tuomasta taloudellisesta hyödystä, pienetkin seikat vaikuttavat negatiivisesti talouteen.

4.4 Uudet tuulet

Uusiin tuuliin kuuluvat ehdottomasti reality TV-sarjat, joissa tuodaan suomalaista television katselijaa lähelle Thaimaan Phuketia. Phuket on viime aikoina ollut paljon Suomen mediassa. Syksyllä TV 5:llä alkoi sarja Unelmabaari Phuketissa. Kyseinen ohjelma kertoo, kuinka baarimikko Håkan jättää Itämeren talveksi ja lähtee Thaimaahan. Saavuttuaan Thaimaahan hyppää hän suoraan tositoimiin, sillä baari on saatava mahdollisimman pian auki. ”This is Thailand” -asenne tulee henkilökunnalle tutuksi. Heti kärkeen tiukka aikataulu tuottaa yllätyksiä juomien hankinnassa, eikä baarin kylttikään valmistu avajaisiin. Mutta Håkan pitää huolen siitä, että kaikki hoituu aina tavalla tai toisella. (Baarimikko Håkan perustaa unelmabaarin TV Viiden uutuussarjassa).

Maaliskuussa Sub-TV alkoi esittää dokumentaarista realitysarjaa Paratiisi, jossa seurattiin Thaimaan Phuketissa työskentelevien suomalaisten elämää. Sarjan päähenkilöitä ovat sukelluskouluttajat, Aurinkomatkojen oppaat sekä Seduction klubin toimintaa ja samalla Phuketin yöelämää edustava Ira Sipari, joka joutuu heti työssään Thaimaan kulttuurin tuomiin haasteisiin thaimaalaisen tarjoilijan ottaessa lopputilin sarjan alussa. (Uusi Paratiisi-sarja käynnistyy Subilla 1.3.! 7.2.2011, Paratiisi seuraa suomalaisten arkea Thaimaassa 10.2.2011.)

Näitä sarjoja seuratessa huomaa helposti juuri nämä kulttuurierot, jotka aiheuttavat ongelmatilanteita ja joista on vain selvittävä tavalla tai toisella. Ohjelmista välittyy myös thaimaalaisten ”mai pen rai”- asenne elämään, jossa ei kanneta huolta huomiosta. Toisaalta ohjelmat tuovat myös esille sitä, millaista yrittäjänä toimiminen ja työn tekeminen Thaimaassa on. Nämä ovat varmasti hyödyllisiä ja avaavia reality-sarjoja henkilölle, joka suunnittelee lähtöä ja yrittäjäksi ryhtymistä uudessa kulttuurissa.

5 LAINSÄÄDÄNTÖ KÄYTÄNNÖSSÄ

Aasiassa kulttuuriset, poliittiset, sotilaalliset, uskonnolliset, kansalliset ja sukutraditioon liittyvät asiat nähdään aivan toisenlaisessa valossa kuin länsimaisissa kulttuureissa. (Remes 1997, 12–13.)

Aikaisemmin raha ei ollut niin merkityksellistä aasialaisten elämässä, kuin se on tänä päivänä. Raha on tuonut kokonaan uuden ulottuvuuden yhteiskuntaan. Se, kuinka raha vaikuttaa ja mitä sillä on mahdollista saada, vaihtelee hyvinkin paljon sen mukaan kuka rahaa on tarjoamassa ja kenelle sitä tarjotaan. Länsimaalaiset farangit ovat tuoneet rahaa aasialaisen kulttuuriin. Tämän johdosta rahan arvostus on ryöstäytynyt käsistä ja sen arvostaminen on hyvin yksilöllistä ja arvaamatonta, koska se ei ole aikaisemmin kuulunut elämän arvostetuimpiin arvoihin. Toisille se on tärkeää ja toisille vain kiusallinen väline. Tämän vuoksi syntyy kuiluja köyhempien ja rikkaiden välille. Nykypäivän ongelmaksi Aasiassa nousee näin ollen raha, koska sen tuomat vaikutukset horjuttavat vuosituhansia voimassa olleita perinteitä sekä elämänarvoja. Tästä seurauksena raha, josta on tullut väline, vaikuttaa hyvin arvaamattomasti sukujen ja perheiden valta-asetelmiin. (Remes 1997, 67–68.)

Yleisesti ottaen Aasiassa vallitsee omaa etua korostava kaupankäyntipolitiikka. Länsimaalaisten tulon ja sen myötä tuoman rahan vuoksi on noussut esille negatiivisena asiana lahjus, joka Aasiassa ymmärretään enemmänkin palkkioksi. Lahjuksien käsite nähdään erilaisessa valossa Aasiassa ja Euroopassa, Aasiassa se on hyväksyttävä ja tiedossa oleva asia, vaikka sitä ei kuitenkaan tuoda esille julkisesti eikä siitä mielellään puhuta. Tällainen toiminta muodostaa eurooppalaiselle kuvan jopa rikollisesta toiminnasta. Aasiassa sitä ei koeta siten, vaan niin, että erityisaseman hyödyntäminen omaksi eduksi on vain etuoikeus, joka on saavutettu osana palkkaa. On siis hyvin yleistä että ulkomaalainen yrittäjä kohtaa tällaista lahjontaa ja korruptiota. Thaimaassa sanotaankin jokaisen olevan lahjottavissa. Etenkin tietyissä valtion viroissa lahjusten katsotaan olevan osa palkkaa, tällöin henkilön varsinainen palkka saattaa

olla hyvinkin pieni. Mikäli kyseessä on isot kaupungit, on todennäköistä, että lahjontaa esiintyy valtion virkamiesten kanssa.

Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin todeta, että kaikkeen toimintaan Aasiassa liittyy jollakin tapaa lahjominen ja eräänlainen vaihtokauppa- ajattelu. Kun antaa jotakin, saa vastaavasti jotain tilalle. Useimmiten saatava vaihtokauppa on tietoa, suhteita tai rahaa, tärkeintä on, että molemmat osapuolet hyötyvät jollakin tavalla vaihtokaupasta. Aasialainen kaupankäynti ei siis ole vain ostamista ja myymistä, vaan enemmänkin molemmilla puolilla vaihtokauppaa. (Remes 1997, 68–70, Inkinen-Lahtinen 1994, 222–223.)

Haastateltavat yrittäjämme olivat myös törmänneet tähän, kuinka asioista selviää rahalla. Thaimaalaiset osaavat käyttää hyväkseen varakkaina pidettyjä farangeja ja yrittävät rahastaa heitä kaikin mahdollisin perustein, vaikka se voi olla lainvastaista. Haastateltavat kommentoivat tähän seuraavasti:

”Me ollaan virkavallalle enemmänkin niiku rahan nyhtöväline. Sikäli ne varmaan tykkää et meitä on täällä ku meiltä saa nää ä huomattavista enemmän ku esim thaikkubaarista”.

”Täähän on sinänsä hauskaa et ois kiva tietää ketäköhän nää on mä voisin siit yrityksestä alkaa kertoa et mistä niissä on kyse ku nää herkästi kertoo et näin on mut jos äijä tulee itse tänne että ne niillä ei oo asiat kondiksessa niin totta helvetissä ne on avointa riistaa ja se on loputon suo et jos sul on tuolla Patongilla joku ravintola tai yökerho niin mitä tahansa onkin jos siellä on tietty aika että mihin saakka se saa olla auki ja sitä pidetään sen jälkeen niin totta helvetissä siit on pakko maksaa jollekin eihän kukaan katso läpi sormien et ei ku nää rikkoo lakia joku ottaa sen hyödyks”.

”Ja et jos mä oon täällä niinku useimmat näistä yrittäjistä en edes tiedä ketä ootte haastatellu mutta kun ei oo työlupia ei mitään siis tämmösii virallisii papereita ja myöskään mitään vastuuta ja jos jotain tapahtuu nää hyppää koneeseen ja häipyy”.

”Ei ku en mä maksa ku ei oo mitään syytä maksaa ku mulla on joka paperi mikä tarvitaan tässä maassa niin mulla on tässä näin niinku tää paperi et mua ei voi tulla jos joku tulee vaatii jotain niin mulla on tässä tää paperi.”

Aasian kehittyminen ja tulotasojen nouseminen etenkin suurimmissa kaupungeissa johtavat ongelmiin. Maaseutu köyhtyy, vaikka hintataso on huomattavasti alhaisempi kuin kaupungeissa. Kaupungeissa vuokrat ovat todella korkealla, työmatkat ovat pitkiä ja aikavieviä ruuhkien takia. Kaupungit kuitenkin tarjoavat mahdollisuuksia etenkin nuorille, jotka lähtevät etsimään työpaikkaa. Valitettavasti kaikki eivät löydä työpaikkaa ja ajautuvat väärälle tielle. Kaupungeissa on monenlaisia pikkurikollisia, varkaita ja huijareita, useimmiten huijaustoiminnassa voi olla mukana katupoliisi, joka saa huijareilta oman provisionsa. (Remes 1997, 100–101.)

5.1 Lupa-asiat

Yrityksen perustamista seuraavat monenlaiset lupa-asiat joiden on suotavaa olla kunnossa, jotta vältetään myöhemmin ongelmilta. Tärkeimmiksi luviksi nousevat viisumi ja työlupa. Tämän jälkeen itse yritystä koskevat luvat, joita mahdollisesti tarvitaan kuten elintarvikelupa/ ruoan myyntilupa, anniskeluluvat, musiikkilupa sekä majoituslupa.

Viisumi

Lähtiessä Thaimaahan työnteon merkeissä vaaditaan viisumityyppinä oleskeluviisumi B:tä. Oleskeluviisumi on voimassa 90 päivää, ja maahantulon on tapahduttava viisumiajan voimassaolon aikana. Jatkoaikaa viisumille tulee anoa työntekopaikkakunnan maahanmuutto-viranomaiselta. Liiketoiminnanharjoittaja tarvitsee viisumia anoesaan lukuisia asiakirjoja, joista tärkeimpiä ovat: viisumin hakijan yhtiöltä kirje, joka osoittaa hakijan aseman, selvitys työn kestosta, palkkatiedot ja selvitys Thaimaan vierailun tarkoituksesta, näyttöä taloudellisesta tilanteesta, mikäli hakija on itsenäinen yrittäjä, asiakirjoja kirjeenvaihdosta thaimaalaisen liikekumppanin kanssa, kutsukirje thaimaalaisilta liikekumppaneilta tai yhtiöltä sekä yhtiön asiakirjoja, joista ilmenee:

- 1) Liiketoiminnan rekisteröinti ja liiketoimintalupa

- 2) Luettelo kaikista osakkeenomistajista
- 3) Yhtiön profiili
- 4) Yksityiskohdat liiketoiminnasta
- 5) Kartan, jossa osoitetaan liikkeen sijainti
- 6) Tase, tuloverolaskelma ja liiketoimintaverolaskelma viimeisimmältä vuodelta
- 7) Arvonlisäverorekisteröinti

Nämä asiakirjat ovat vain perusvaatimuksia ja suurlähetystö voi tarvittaessa ja tapauskohtaisesti vaatia lisää asiakirjoja, jotka voivat olla thaiksi tai englanniksi. (Oleskeluviisumi tyyppi B).

Työlupa

Työlupaa anoessa tulee olla non-immigrant viisumi, joka on helpointa järjestää Suomessa. Helpointa se on järjestää myös Malesiassa ja Singaporessa. Omaa yritystä perustettaessa täytyy yrittäjän laittaa osakepääomaksi vähintään kaksi miljoonaa bahtia, saadakseen työluvan. Yhtiön tulee myös työllistää tietty määrä thaimaalaisia työntekijöitä, ainakin nimellisesti. (Huplin 1997,63.)

Työlupa on yksi ensimmäisistä ja tärkeimmistä luvista, joita Thaimaassa tarvitaan, mikäli aikoo tehdä töitä jonkun yrityksen palveluksessa tai työskennellä omassa yrityksessä. Työluvan laki on niin tarkkaa, että edes laatikon nostaminen ei ole luvallista ilman vaadittavaa työlupaa. Näissäkin on omat varjopuolensa ,joita jotkut yrittävät laistaa ja välttää, tosin siitä seuraa enemmän tai myöhemmin ongelmia. Haastattelussa tuli ilmi myös yrittäjien kanta tähän, kuinka kilpailu on väärä, jos keplotellaan ilman vaadittavia lupia, jotka toiset taas hoitavat kerralla kuntoon.

” Mutta se et jos on ihmiset ne on oikeesti töissä ympäri vuoden niin niillä pitäis olla työlupa mun mielestä”. ”Koska kilpailu on sillon väärä”.

” Mut sitä mä en vielä tehny ku nää muut alkaa täällä puhutaan et rupee lahjomaan sen takia mä aikoinaan niinkun just täst työlupa hommasta mä hommasin sen työluvan ku sit tuli hirveetä kato ku mentiin muutama vuos eteenpäin niin siihen tuli sitten viranomaisia istumaan iltaa maksamatta mitään ja sitten se tuli tosi kalliiks ja sitten ruvettiin jo että meillä on tässä lakimies joka pystyy hoitaa noi työlumat maksaa 100 000 tai 200 000 bahtii ja sitten tääl oli tämmösii et kun eräs ruotsalainen firma niin vaati käsittämät-

tömiä sitoomuksia nuorilta kouluttajilta dive mastereilta et sun täytyy jos sä lopetat firmassa niin sulla on vuorokaus aikaa poistua maasta ja kaikkee sitten oli niin et oli Ahvenanmaalaisia jotka tuns mut niin sano et onks tää et voiks tää olla näin mä olin et eihän tää oo näin ja mä sitten no täytyy mennä puhumaan tästä aiheesta kyseiseen firmaan ja täs oli sit tuttuja poliiseja et ajetaan poliisiautolla sinne et ota tosta meet sillä sinne niin mä et eihän sinne voi mennä poliisiautolla ku takaovesta kaikki lähtee ulos ku ei siellä kellään oo mitään virallisia papereita eli tää on niinkun tämmöstä taas kerran metsä vastaa niinku sinne huutaa”.

Muut luvat

Baari ja ravintolatoimintaa harjoittaessa tarvitaan elintarvikemyyntiä varten lupa, joka anotaan paikalliselta terveystoimielimeltä. Terveystoimielin tarkistaa ennen toiminnan alkamista, että muutamat perusasiat ovat kunnossa kuten vaahdosammutin, rasvanerottelukaivo sekä keittiötilojen erottaminen asiakastiloista. Baareja ja ravintoloita koskevat tietysti myös anniskelupa, jos alkoholia aiotaan tarjoilla. Alkoholin myynnissä tarvitaan kaksi lupaa, jos myydään tuontialkoholeja kuten vaikka Suomesta tuotua lonkeroa, eli tarvitaan lupa ulkomaalaiselle alkoholituotteelle sekä kotimaiselle alkoholituotteelle. Toinen hyvin yleinen lupa on tupakkalupa, jossa niin ikään pätee samat kaksi eri lupaa ulkomaiselle ja kotimaiselle. Musiikille tarvitaan myös oma lupansa paikalliselta vastaavalta TEOSTOLTA. On ilmennyt tapauksia joissa musiikkilupien varjolla on yritetty rahastaa enemmänkin paikallisia yrittäjiä, mutta on kuitenkin jokaisen oma asia maksaako vai onko tekemisissä oikeuden sanktioiden kanssa. (Saanko luvan?) Tähän yksi haastateltavista kommentoi näin:

”No täällä saa soittaa musiikkia ja mies saa mennä hyppii pöydälle. Emmä oikeen tiedä mitä se sisältää, kunhan nyt taas laitetaan maksaa valtiolle. Kyllä ne kaikki omansa osaa ottaa. Ja jos myyt tupakkaa ni viel tupakkalupa. Lupia täällä riittää”.

Erilaisten lainsäädännön vaatimien lupien lisäksi yrittäjät nostivat esille tietenkin vakuutukset:

”Josta aikasemmin puhuttiin sitten mulla on vakuutuksia ja kaikkiin näihin toimintoihin mulla täytyy olla veneessä vakuutukset kaikki tämmöset et täs on niinku paljon sitten meillä on tietenkin nää mitä laki vaatii et meillä on alkoholin ja tupakan myyntilupa, ravintolan toimittamisen lupa tässä sitten meillä on rakennuslupa hommattu ja erikseen sitten vielä uima-altaalle.”

” Sitten alkoholin myynti oli tietysti ja sitten mun piti hommaa tähän toi elikkä vakuutuksista: oli niin palovakuutus ja sitten jätehuolto sellain se nyt ei oo lupa mutta”

*” Sit pitää olla sosiaalivakuutus, meil on nykyään sosiaalivakuutus mak-
sussa siellä rekisterissä, sitten on öö firman verokortti pitää tietenkin ol-
la ”.*

*” Työlupa joo jos mä haluan olla tuos respassa vaik jos mie en ois siinä
halunnu olla mun ei ois tarvinnu hommaa, sitten musiikkilupa et saa
soittaa musiikkii, alkoholilupa, tupakkalupa, ja kaks eri niinku ulkolainen
ja thaimaalainen”.*

*” Mikä se on nyt se verorekisteri ja sitten en mä osaa kääntää noit kaik-
kii, sitten tota kunnalta se on nykyään aika tärke se kunnan Thessa
Ban se et saa myydä ruokaa ilman sitä mä en sais työlupaa jatkaa ”.*

6 POHDINTA

Haastava osuus oli edessä etsiessämme työhömmme lähdeaineistoa ja kirjallisuutta, koska sitä tuntui olevan melko suppeasti. Paljon löytyi tietoa suurista yritysmatriiseista Aasiassa, mutta vähemmän pienemmistä Pk-yrityksistä ja varsinaisesta yrityksen perustamisesta. Lähdeaineisto näin ollen perustuu hyvin paljon Thaimaan kulttuurista kertoviin teoksiin ja erilaisten lehtileikkeiden ja uutisointien anteihin. Olemme kuitenkin käyttäneet työssämme monipuolisesti lähteitä hyväksi, vaikka mahdollisimman korkeatasoista lähdeaineistoa oli hankala löytää.

Tarkasteltaessa saatua materiaalia ja työstäessämme työtämme, huomasimme ongelman, jota olisi tullut tarkemmin miettiä ennen matkalle lähtöä tai ennen haastatteluita. Kaikki esittämämme kysymykset eivät ehkä enää olleet niin olennaisia työmme kannalta kuin ne aluksia tuntuivat, joitakin asioita olisi voinut jättää pois ja muuta olisi voinut tuoda tilalle. Suurelta osin tämä johtui siitä, että työmme ei tulisikaan keskittymään itse yrityksen perustamiseen, vaan yrittämiseen vieraassa kulttuurissa. Tämä asia selkeni meillekin vasta tutkimusmatkan ja haastatteluiden jälkeen. Tietyt kysymykset, jotka olimme laatineet, olisivat voineet ottaa syvällisemmin kantaa kulttuuriasioihin. Jälkikäteen ajateltuna tätä olisi voinut myös ehkäistä ennen matkalla lähtöä lukemalla vielä enemmän kirjallisuutta, josta ehkä olisi noussut kysymyksiin enemmän syvyyttä.

Haastattelumateriaalia litteroidessamme huomasimme myös, että haastattelutilanteissa jotkut kysymykset tulivat kysytyä väärässä muodossa eli kysymykset eivät alkaneet kysymyssanalla, jolloin haastateltavan vastaus saattoi olla kyllä tai ei, tätä ei onneksemme kuitenkaan esiintynyt kuin muutamissa kohdissa. Haastattelutilanteissa esitimme kuitenkin tarkentavia kysymyksiä, mikäli ensimmäinen vastaus oli kyllä tai ei pelkästään. Lisäksi olimme kuitenkin sopineet yrittäjien kanssa jos jotain lisättävää tulisi, voisimme ottaa heihin sähköpostitse vielä yhteyttä ja kysyä tarkentavia kysymyksiä, mikäli olisi tarvetta.

Tutkimusmatkamme jälkeen ja palattuamme Suomeen tuntui, että kaikki media oli täynnä Thaimaata ja etenkin juuri Phukettia, mistä olimme juuri tulleet. Uusia suomalaisen pyörittämiä ravintoloita oli avattu juuri palattuamme Suomeen. Samassa televisiosta pongahtaa mainos uudesta alkavasta Paratiisi-sarjasta, joka kertoi Thaimaan Phuketin suomalaisista, kuinkas sattuikaan. Enää meitä ei ainakaan epäilytä aiheemme ajankohtaisuus ja trendikkyys. Saimme myös yhteydenottoja sosiaalisen median kautta siihen onko työmme mahdollisesti jo valmis, sillä eräs henkilö oli suunnitellut Thaimaahan muuttoa ja yrittäjäksi lähtemistä ja olisi ollut halukas lukemaan työmme.

Työmme rajaus siis keskittyy yrittäjänä toimimiseen Thaimaassa ja nostamme esille kulttuurillisia eroja ja tekijöitä, joilla on suuri merkitys jokapäiväisessä toiminnassa. Tämä on työmme ydintä ja varsinaista tulosten antia, joita saimme haastatteluilla. Työhömmme halusimme myös sisällyttää tiettyjä perusasioita yritystoiminnan perustamisesta ja muutamista lakiseikoista, jotka tulee jokaisen yrittäjäksi aikovan tietää ja ottaa huomioon. Yrityksen perustaminen pähkinänkuoressa ja lupa-asiat eivät suoraan kuuluisi työmme rakenteeseen, mutta ne on otettu esille juuri sen takia kuinka tärkeitä ne ovat ulkomaalaisen farangin kannalta, koska tietoa on hyvin niukasti saatavilla mistään. Internetistä löytyy vain muutamia sivustoja jotka antavat vähän informaatiota aiheeseen. Paljon puhutaan kyllä keskustelupalstoilla juuri yrityksen perustamisesta, mutta tietojen luotettavuus on kyseenalaista.

Sisällytimme työhömmme siis tietoperustaa yrittäjyydestä ja kulttuurista. Nämä kaksi asiaa ovat avainasioita työssämme, jotka koimme tärkeiksi selvittää lukijalle. Yrittäjyyden olemme rajanneet yrittäjyyden lähtökohtiin ja motiiveihin, sillä ne ovat meidän mielestämme oleellimmat tämän työn kannalta. Tarkoituksena ei ollut tutkia itse yrittäjyyttä ilmiönä, vaan lähinnä peilata haastateltavien yrittäjien yrittäjyyden lähtökohtia ja motiiveja tietoperustan avulla.

Työmme hyödyttää niitä henkilöitä, jotka suunnittelevat yrittäjäksi lähtemistä Thaimaahan. Työmme avaa kokemuseräisen tiedon pohjalta juuri niitä seikkoja ja tilanteita, joita uusi tulokas tulee kohtaamaan. Työmme avulla haluamme tuoda myös

esille sen puolen, että todellisuus siellä ei olekaan ihan yhtä helppoa kuin kuvittelisi, vaikka eläminen ja elinkustannukset olisivat pienemmät ja halvemmat kuin Suomessa. Tähän on myös kommentoinut Thaimaahan Raya Divers- sukellusyrityksen perustanut Janne Miikkulainen seuraavasti: ” Seikkailunhaluisia Miikkulainen kehottaa ostamaan lentolipun, mutta yrityksen perustaminen ulkomailla onkin sitten hieman haastavampi juttu.” (Grünn 2011, 9).

Opinnäytetyömme tekoprosessi on tuonut paljon uutta tietoa itsellemme aiheesta, ja siitä on ollut paljon hyötyä, koska tulevaisuuden suunnitelmat voivat hyvinkin kohdistua Thaimaahan lähtemiseen ja vieraassa kulttuurissa toimimiseen. Työmme jatkotutkittavaa voisi olla kartoitus siitä, kuinka paljon Thaimaassa toimii suomalaisia yrittäjiä ja millaisia yrityksiä he perustavat. Jatkoksi työllemme, josta hyötyisi suuresti, olisi tarkempi perehtyminen Thaimaan lakiin, ja sitä kautta tarkempi ja yksityiskohtaisempi tutkimus itse liikeyrityksen perustamista.

LÄHTEET

- Baarimikko Håkan perustaa unelmabaarin TV Viiden uutuussarjassa. Tiedote. Julkaisu: 12.11.2010. TV5 Finland Oy. Viitattu 12.2.2011.
<http://www.epressi.com/tiedote/media/baarimikko-hakan-perustaa-unelmabaarin-tv-viiden-uutuussarjassa.html>.
- Bergman, B.M. 2006. Matkailijan Thaimaa. Helsinki: Otava.
- Dielemans, J.2008. Tervetuloa Paratiisiin: Reportaasi turismiteollisuudesta. Helsinki: Otava.
- Frisk, O. & Tulkki, H. 2005. Kulttuuriavain. Helsinki: Otava.
- Geert Hofstede. Cultural Dimensions. Viitattu 6.4.2011. www.geert-hofstede.com.
- Huplin, O.1997. Thaimaa- tuhansien hymyjen maa.Thailand: Bamboo grove.
- Huuskonen, V. Yrittäjäksi ryhtyminen, teoreettinen viitekehys ja sen koettelu. 1992. Turun kauppakorkeakoulunjulkaisuja, sarja A-2:1992.
- Hämäläinen, A.2010. Joulu Thaimaassa: Ravintoloitsijan kadonneet oreganot. Ilta-Sanomat 26.12.2010.
- Hyvärinen, R & Pukkila, J.2009. Katse Itään kuinka Aasian nousu muuttaa maailmaa. Jyväskylä: Atena.
- Inkinen, S. 1996. Thaimaa liiketoiminta-alueena. FINTRA-julkaisu nro. 104. Helsinki: Fintra.
- Kanervo, S. & Saarinen, T. 2007. Kulttuurit keskuudessamme opas kulttuurien kohtaamiseen. Viitattu 24.2.2011.
[Http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=16814&culture=fi-FI&contentlan=1](http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=16814&culture=fi-FI&contentlan=1).
- Lahtinen, J & Mäkelä, A. 1995. Kaakkois-Aasia liiketoiminta-alueena. Avaintulos Oy. Tampere: Avaintulos.
- Lehti, E., Rope, T. & Pyykkö, M.2007. Mikä tekee yrittäjästä menestyvän, perusyrittäjästä superyrittäjäksi. Nelli-portaali, WSOYPro.
<http://www.wsoypro.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/wsoypro.aspx?navi=Omat-sisallot&section=books>.
- Lehtipuu, U.2010. Kulttuuriälykäs bisnesviestijä Aasiassa ja Amerikassa. Helsinki: WSOY Pro.
- Oleskeluviisumi tyyppi B. Viitattu 8.2.2011. <http://www2.thaiembassy.fi>.

Ulkomaalaisen maanomistuksesta Thaimaasta 23.6.2009. Viitattu 3.2.2011.
<http://www.hanslankari.com>.

Paratiisi seuraa suomalaisten arkea Thaimaassa. 10.2.2011. MTV3. Viitattu.
12.2.2011. www.mtv3.fi.

Persson, M & Helin, A. Mondo matkaopas Thaimaa. Helsinki: Image. Uudistettu painos 2007.

Phuket's Economy 2009. Viitattu 16.2.2011. <http://www.phuket.net/visit-phuket/about/economy.htm>.

Pukkila, J. 2002. Kulttuurisukellus-kohteena Aasia. FINTRA julkaisu nro 148. Helsinki: Fintra.

Remes, J. 1997. Tunne Aasia. Helsinki: WSOY.

Salminen, K. & Poutanen, P. 1996. Kulttuurikompassi. Helsinki: Edita.

Saanko luvan? Viitattu 8.2.2011.
<http://www.thaimaansuomalainen.com/default.asp?Folder=16&IdArticle=17335>.

Thaimaa sulkee sukelluspaikkoja korallien pelastamiseksi 20.1.2011. MTV3-STT-Reuters. Viitattu 3.2.2011. www.mtv3.fi.

Uusi Paratiisi-sarja käynnistyy Subilla 1.3.! 7.2.2011, Paratiisi seuraa suomalaisten arkea Thaimaassa. 10.2.2011. MTV3. Viitattu. 12.2.2011. www.mtv3.fi.

Yritystoiminta Thaimaassa 17.4.2008. Viitattu 3.2.2011. www.hanslankari.com.

YHTEISTYÖKUMPPANIT**Tuna Resort**

83/ 27 M.4 Patak Villa,
Rawai, Muang, Phuket
+66 896 488 260

www.tunaresort.com

Coconut Moon Hotel

Soi Baanzan, Patong Beach, Phuket
+66 801 462 833

www.patonghotelphuket.com

Midnight Sun Restaurant

4/11 Bangla Rd.
Soi Patong Resort
Patong Beach
Phuket 83150, Thailand

www.midnightsunrestaurant.info

Midnight Sun Restaurant

KATA 100/20 21
Kata Night Bazaar
Kata Rd Kata Beach
Phuket 83100, Thailand

Lepa's Place

76 Thaweewong Road,
Patong, Phuket, Thailand
+66 076 340 280

www.lepasplacehotelphuket.com

Sunny Day Inn Patong

179/5-6 Soi San Sabai
Patong, Kathu
Phuket 83150 Thailand
+66 076 294 203

<http://phuketdir.com/sunnydaysinnpatong/finnish.htm>

LIITTEET

LIITE 1. Haastatteluiden runko

Mistä halu lähteä yrittäjäksi?

- ajautunut yrittäjäksi esim. työttömyyden johdosta?
- harrastuksen kautta

Onko teillä aikaisempaa taustaa yrittäjänä olemisesta?

Mikä on teidän yrityksenne liikeidea? Ja onko se muuttunut toiminnan myötä?

Miksi halusitte juuri Thaimaahan? Mitä erityistä näet Thaimaassa?

Onko teillä pohjalla koulutusta toimia kyseisellä alalla yrittäjänä?

Mitkä seikat teidän mielestä vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymiseen?

- koulutus, työkokemus, persoonallisuuspiirteet
- arvoperusta, asennemaailma
- markkinat

Mistä saitte ensimmäisenä tietoa yrityksen perustamisesta thaimaassa?

- keskustelufoorumit mm. thai ry, thai klubi
- Suurlähetystö
- Finpro
- BOI (board of investment)
- Ministry of Commerce

Mikä on yrityksenne yhtiömuoto?

Miten tärkeää yhteistyökumppanin valinta oli mikäli semmoinen on?

esim. agentti, välimies, konsultti tai neuvonantaja?

Mitkä oli yrityksenne perustamisen vaiheet?

Millaisia lupia tarvitsitte yritystä perustettaessa?

- anniskelu
- yritysrekisterit

Painotetaanko Thaimaassa omavalvonta-asioita? vrt. Suomi

Millä perusteella valitsit toiminta ympäristöksi Phuketin?

- Phuket vs. Pattay tai Ko Samui tai Hua Hin tai Bangkok?

Millainen on kilpailutilanne? Ketkä ovat kilpailijoitanne?

Ketkä ovat kohdeasiakkaita? suomalaiset turistit?

Mitkä ovat sesonkiaikoja ja kuinka hyödynnätte niitä?

Kilpailukeinot?

- Hinnoittelu, laatu, palvelu?

Käytättekö mainontaa?

→ keihin se kohdistuu

Kuinka tärkeää on suhdetoiminta Thaimaassa?

Onko teille muodostunut kanta-asiakaskuntaa?

Ovatko työntekijänne, paikallisia ja suomalaisia?

Oletteko itse aktiivisesti mukana käytännön työskentelyssä?

Mitä teidän mielestä yrittäjältä vaaditaan vieraassa kulttuurissa toimimisesta?

- arvomaailma; suomalainen vs. thaimaalainen?
- thaimaalaisten tapojen tuntemisen tärkeys?
- aikakäsitys?

- kielimuuri/liikekieli?

Millainen on paikallisten suhtautuminen yritykseen?

- ovatko hyväksyneet?
- kokevatko uhkana vai tukevatko toimintaa?

Onko teillä yhteistä kontakti-verkkoa muihin suomalaisiin yrittäjiin?

Millainen kokemus kaikenkaikkiaan ollut teille?

Millaiset tulevaisuudennäkymät?

Mitä tulevaisuuden haasteita?

Olisitteko kiinnostuneita ottamaan suomalaisia opiskelijoita harjoitteluun?

Liite 2. Haastatteluiden profilointi			
Kysymykset	Haastateltava 1	Haastateltava2	Haastateltava 3
Mistä halu lähteä yrittäjäksi?	Omat yritykset Suomes- sa, ero	Työtarjous sukelluskouluttajaksi	Lomalla, ero, sisko Thaimaassa työharjoittelussa
Taustaa yrittäjänä toimimisesta?	Ravintola-alalla osakas	Kyllä, erilaisia yrityksiä vieläkin Suomessa	Ei
Miksi Thaimaa?	Helppo tulla, aikaisemmin baari Pattayalla, lämpö, ruoka, kaikki erilaisempaa kuin Suomessa	20 vuotta sitten tullu ns. lomalle Paikka missä halua olla	Näki bisnes raon Phuketissa
Koulutusta alalle?	Merimieskoulu, baarimikko kurseja, tarjoilija koulu	Sukelluskouluttaja ei suoraan alalle koulutusta	Merkonomi ei alalle koulutusta
Yrityksen liikeidea?	Hotelli, ei pelkästään suomalaisille vaan kaikille, lähellä rantaa	Tuna Resort, Avaramieliset normaalit ihmiset, Sukellusta, Majoitusta, ravintola	2 ravintolaa Patongilla ja Katala, ruoka thaimaalaista, eurooppalaista, suomalaista, pit-saa
Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat?	<i>Kärsivällisyys, yrittämisen vaikeampaa kuin Suomessa</i>	Asenne, tapojen tunteminen ehdotonta	Kovaa duunia, sitkeyttä, rohkeutta
Mistä tietoa yrityksen perustamiseen?	Kavereilta joilla oli yrityksiä Thaimaassa, myöhem. tilitoimisto, asianajaja	Thaimaalaiselta yhtiökumppanilta	Aikaisemman kihlatun kautta joka oli thaimaalainen, asianajan löytäminen, tilitoimisto tärkeä
Yrityksen yhtiömuoto?	Osakeyhtiö	Ei omista itse mitään yrityksestä virallisesti	Osakeyhtiö
Yhteistyö kumppanin tärkeys?	Yhtiökumppani Suomessa, matkatoimistot	Henkilö joka osaa kääntää thaimaan kieleltä paperit, Matkaomena Suomessa	Vaimo, Matkatoimistot

Yrityksen perustamisen vaiheet?	Baari ollut vuoden ennen hotellin ostamista	Aikoinaan sukellusliike, oheen kalastusta, sitten ravintola jonka jälkeen majoituksen suunnittelu	Asianajajan kautta, rahaa pöytään niinkun tässä maassa on tapana
Mitä lupia tarvitsee?	Työlupa, musiikkilupa, alkoholilupa, tupakkalupa 2 eri thaimaalainen ja ulkomaalainen, vakuutuksia: palovakuutus, jätehuolto	Työlupa, vakuutukset, alkoholi-lupa, tupakkalupa, ravintolalupa, lupa uimaltaalle, lupa majoitustoiminnalle, ajokortti	Alkoholilupa, tupakkalupa, arvonlisärekisteri, sosiaalivakuutus, firman verokortti, kunnalta lupa myydä ruokaa
Oma-valvonta Thaimaassa?	-	Pitää huolen kalastusreissuilla kylmäketjun katkeamattomuudesta	Ei siinä mittakaavassa kuin Suomessa, terveystarkastajia kuitenkin löytyy
Toiminta ympäristöksi Phuket?	Kasvanut paljon, ei niin paljon rikollisuutta vr. Pattaya jossa myös yli 50 suomalaista baaria	Ihastui Phukettiin kun tuli ekan kerran Thaimaaseen, Pattayalla käynyt ekan ja viimeisen kerran	Kiersi lomareissullaan Ko Samuita ja Pattayaa, Pattayalla huomasi olevan paljon suomalaisia paikkoja mutta miksi ei Phuketissa?
Kilpailutilanne? Ketkä?	Kilpailua paljon, kilpailee enemmän itsensä kanssa, ei kilpaile muiden suomalaisten kanssa, pahimmat kilpailijat samalla kadulla olevat	Ei ole kilpailijoita ei kilpaile kenenkään kanssa, ei ole aikaa	Kilpailu kova, lähimmät kilpailijat muut skandinaaviset paikat Buffalo Steak house, Ricos, ei koe kilpailua pahana itse, kaikki asiakas on voitettu asiakas, tullut aikoinaan haastajana
Ketkä kohdeasiakkaita?	Kaikki lomailijat, thaimaalaisia, malesialaisia, kiinalaisia, saksalaisia	Normaali ihminen, nuorekkaat kaiken ikäiset, skandinavit, englantilaiset, paikalliset, japanilaiset	Pääryhmä suomalaiset varsinkin Patongilla, Katalla enemmän muun maalaisia
Sesonkiajat?	Lokakuusta alkaen huhtikuuhun	Ympäri vuoden kesäkuusta alkaen	Marraskuun puolesta välistä huhtikuun loppuun

Kilpailukeinot?	Palvelu, Idyllinen hotelli	Laatu	Hinnoittelu, ruoka-annokset, palvelu
Mainonnan käyttäminen ?	Facebook, käyntikortit, räätälit samalla kadulla, taksit, viidakkorumpu, Suomes muutama matkatoimisto, paikalliset matkatoimistot Phuketissa	Yhteistyö Aurinkomatkojen kanssa, viidakkorumpu	Matkatoimistot: Finnmatkat, Tjäreborg, Aurinkomatkat, Detur, viidakkorumpu
Suhdetoiminnan tärkeys?	Tosi tärkeitä	Tärkeitä, asenne! kulttuurin tunteminen	Tärkeä!
Onko kanta-asiakaskuntaa?	On, asiakkaita jotka ovat käyneet alusta asti ennen kuin omisti itse hotellin	Asiakas kunta oikeastaan vain kanta-asiakaskuntaa	On, asiakkaita ensimmäisestä ravintolasta joka oli syrjemmässä
Keitä ovat työntekijät?	Thaimaalaisia	Paikallisia ja burmalaisia	Thaimaalaisia ja suomalaisia harjoittelijoita
Käytännön työskentelyssä mukana?	Joka päivä respassa töissä	Kyllä aamusta iltaan	Ei niinkään pitää lankoja käsissä ja hoitaa isännän tehtäviä, edustusta
Mitä yrittäjältä vaaditaan Thaimaassa?	Nöyränä oltava, kärsivällisyyttä, ei saa menettää hermoja, maassa maan tavalla	Asenne	Iloisuutta, hymyileminen, pitkää pinnaa
Paikallisten suhtautuminen yritykseen?	Hyvä	Hyvä, osa thaimaalaista yhteiskuntaa	Paikallisille taas luodaan työpaikkoja
Viranomaisten suhtautuminen yritykseen?	Hyvät välit viranomaisiin, ei ongelmia	Ei ole ongelma, naapurisovulla hoidetaan asioita	Viranomaisten kanta että he vievät työpaikkoja
Kontakti verkkoa muihin suomalaisiin yrittäjiin?	Kyllä Patongilla, Rawailla ja Phuket Townissa, yhteyden pitoa päivittäin	Ei ole aikaa	Yhden suomalaisen yrityksen kanssa yhteistyötä

Millainen kokemus on ollut?	Aika rankka välillä, tyytyväinen tavallaan, ei tarvii ainakaan lumitöitä tehdä	Jos Suomessa ei bisnes onnistu niin ei onnistu Thaimaassakaan	Thaimaalaistunut, perhe Thaimaassa
Millaiset tulevaisuuden näkymät?	5 kk ollut todella hiljaisena, sesongin pitäisi olla jomeneillään, joulumaaliskuu pitäisi olla hyvää, ikinä ei voi tietää mitä tapahtuu	Euron vaikutuksen myötä tulevaisuudessa kallista, matkanjärjestäjille yksi kovimmista lomakohteista	2008 huippu vuosi, 2009 vähän huonompi ja nyt 2010 lähtenyt heikosti käyntiin
Tulevaisuuden haasteet?	Ei hyvä sijoitus tällä hetkellä	Täytyy pystyä elämään tilanteiden mukaan katsoa mitä voi kehittää	Mistä asiakkaat? suomalaisuudella ratsastaminen ei oo helpo mutta ei se oo mahdotontaakaan, pieni prosentti menestyy
Suomalaisten harjoittelijoiden ottaminen?	Kiinnostunut ja mahdollisuuden saa jos kiinnostaa	Kyllä ja ollutkin suomalaisia harjoittelijoita	Kyllä, harjoittelijoita ollut jo 15

Kysymykset	Haastateltava 4	Haastateltava 5	Haastateltava 6
Mistä halu lähteä yrittäjäksi Thaimaahan?	Kyllästyi Suomessa olemiseen, käynyt Thaimaassa pitkällä lomamatkoilla ja ihastunut maahan	Kyllästyi Suomessa olemiseen, käynyt pitkällä lomamatkoilla ja ihastunut maahan	Suurin syy perhe, thaimaalainen vaimo ja yhteisiä lapsia. Lisäksi henkilökohtaiset mieltymykset maahan
Taustaa yrittäjänä toimimisesta?	Ei ole Suomesta. Thaimaassa ollut oma baari kaksi vuotta	Ei ole. Aikaisemmin pyörittänyt Thaimaassa hotellia yhden vuoden ja kahdeksan kuu-kautta	pienimuotoista yrittämistä ollut aiemmin Suomessa, mutta eri alan
Miksi Thaimaa?	Sää ja lämpö ollut suurimpina vaikuttimina. Tottunut Thaimaahan lomien aikana, Thaimaan edulliset asumiskustannukset	Lomien seurauksena halu jäädä asumaan maahan	Aikaisemmat matkat Phukettiin, perheen takia. Haluaa olla yrittäjä, mutta ei Suomessa. Aina toiminut palvelualalla ja haaveena ollut majoitusalan yrittäminen, halu tutustua uusiin ihmisiin ja kulttuuriin
Koulutusta alalle?	Merkantti	Ei mainittavaa koulutusta	Merkonomi
Yrityksen liikeidea?	Majoitusliike, josta löytyy myös ravintola- ja baaripalvelut	Majoitusliike, josta löytyy myös ravintola- ja baaripalvelut	Majoitusliike, jossa hyvä hinta-laatusuhde. Myöhemmin ehkä ravintolatoimintaa ja kattorassille suunnitteilla käyttöä myöskin
Yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat?	Kärsivällisyys, tiukkuus, rohkeus	Pitkäjänteisyys, sisukkuus	Kärsivällisyys, pitää kunnioittaa maan tapoja ja tultava kaikenmaalaisten kanssa toimeen
Mistä tietoa yrityksen perustamiseen?	Alalla olleelta tuttavalta ja asianajajilta	Välimieheltä ja omalta asianajajalta	Tuttavalta jolla oli oma yritys sekä paikalliselta asianajajalta
Yrityksen yhtiömuoto?	Osakeyhtiö	Osakeyhtiö	Osakeyhtiö
Yhteistyökumppanin tärkeys?	Yhteistyökumppani ehdottoman tärkeää, hankala löytää hyvää ja luotettavaa	Henkilö joka osaa kääntää thaimaan kieleltä paperit. Yhteistyökumppani ehdoton	Asioiden joutuisasti etene-misen kannalta yhteistyökumppani on todella tärkeää

Yrityksen perustamisen vaiheet?	Ensin oltava firma, firman nimiin ostetaan bisnes. Yhdistivät voimansa toisen suomalaisen yrittäjän kanssa	Oman aikaisemman hotellin mentyä kiinni perusti uuden toisen suomalaisen yrittäjän kanssa	Osti bisneksen toiselta ulkomaalaiselta, remontoi hotellin omia laatustandardeja vastaavaksi
Mitä lupia tarvitsee?	Työlupa, viihdytyslupa, viskilupa, anniskelulupa, guesthouse-lupa	Työlupa, viihdytyslupa, viskilupa, anniskelulupa, guesthouse-lupa	hotellilupa/majoituslupa, alkoholilupa, työlupa, rakennuksen tarkastuslupa
Oma-valvonta Thaimaassa?	Ei ole. Terveystarkastus käynyt kun keittiöön tehtiin muutoksia	Ei ole. Terveystarkastus käynyt kun keittiöön tehtiin muutoksia	-
Toiminta ympäristöksi Phuket?	Henkilökohtainen mieltymys varsinkin Patong Beachin ympäristöön	Pattaylla liikaa kilpailua, eikä pidä muutenkaan henkilökohtaisesti paikasta. Phuket kalliimpi, mutta parempi markkinarako	Phuket tullut tutuksi matkoilla, tavannut vaimonsa siellä ja tykästynyt paikkaan. Phuketin rannoista Patong on ainoa paikka missä voi tehdä rahaa, saada toimeentulonsa
Kilpailutilanne? Ketkä?	Kokee kilpailun kovaksi. Kaikki ovat kilpailijoita, varsinkin naapurit	-	Kilpailu on kovaa ja varsinkin saman kadun naapurit ovat pahoja kilpailijoita
Ketkä kohdeasiakkaita?	Periaatteessa kaikki lomailijat, ohikulijat, suomalaiset. Ei kuitenkaan välttämättä 60+ ihmiset, lähinnä 20-40 vuotiaat miehet	Kaikki. Kaikennäköiset bilettäjät	Kaikki, paitsi thaimaalaiset lady-boyt ja nuoret thaimaalaiset miehet, heistä koituu aina ongelmia.
Sesonkiajat?	Varsinaisesti marraskuusta alkaen huhtikuuhun. Kuluva vuosi ollut poikkeava, eikä vielä joulukuuhan mennessä tuntunut sesonki olevan alkaneen. Kokee rahan kurssin vaikuttaneen sesonkiaikoihin	Varsinaisesti marraskuusta alkaen huhtikuuhun. Kuluva vuosi ollut poikkeava, eikä vielä joulukuuhan mennessä tuntunut sesonki olevan alkaneen. Kokee korkeiden lentomaksujen vaikuttaneen sesonkiaikoihin	Haastattelun hetkellä koki että sesonkiaika olisi ympärivuotinen
Kilpailukeinot?	Siistit huoneet, hyvä palvelu ja sijainti	Sijainti	Laatu, palvelu, hinnoittelu
Mainonnan käyttäminen?	Facebook, käyntikortit, viidakkorumpu, keskustelupalstat	Facebook ja käyntikortit	Luottaa viidakkorumpuun, tulevaisuudessa matkatoimistot

Suhdetoiminnan tärkeys?	Tärkeää varsinkin työntekijöihin, viranomaisiin ja virkavaltaan, sekä myös "pahoihin miehiin"	Tärkeää varsinkin työntekijöihin, viranomaisiin ja virkavaltaan, sekä myös "pahoihin miehiin"	Ehdottoman tärkeää, varsinkin viranomaisiin ja omiin työntekijöihin. Kokee kaikki kontaktit tärkeiksi, taksikukset, naapurin kukkakaupiaan jne.
Onko kanta-asiakaskuntaa?	-	-	On
Keitä ovat työntekijät?	Thaimaalaisia	Thaimaalaisia	Thaimaalaisia
Käytännön työskentelyssä mukana?	Ajoittain tuuraa jos tarvetta	Lähinnä valvomista	Aina käytettävissä puhelimitse 24h, luottaa henkilökuntaansa, lähinnä valvontaa, hoitaa itse kassan ja tilityksen
Mitä yrittäjältä vaaditaan Thaimaassa?	kärsivällisyyttä, pitkäjänteisyyttä ja tapojen tuntemista	Kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä	Sopeutumista maan tapoihin, kulttuurin ymmärtämistä, kärsivällisyyttä
Paikallisten suhtautuminen yritykseen?	Paikalliset suhtautuvat hyvin	Paikallisille on ihan luonnollinen juttu, että länsimaalaiset harjoittavat ammattia Thaimaassa	Paikalliset suhtautuneet hyvin
Viranomaisten suhtautuminen yritykseen?	Ei kovin suopea viranomaisten taholta, kokee olevansa "rahannyhtöväline", Maksaa ns. "suojelurahaa"	Viranomaiset ei kovin suopeita. Poliisikapteeniyöstävä joka katsoo perään	Viranomaiset suhtautuneet hyvin, koska huomaavat että kunnioittaa kultturia ja paikallisia tapoja
Kontakti verkkoa muihin suomalaisiin yrittäjiin?	Kyllä, ei tiivistä mutta mainostetaan puolin ja tosin	Kyllä, ei tiivistä mutta mainostetaan puolin ja tosin	Hyvät verkostot, tekee muutaman kanssa tiivimpää yhteistyötä
Millainen kokemus on ollut?	Aika rankkaa välillä, mutta viihtynyt hyvin eikä takaisin Suomeen	Yksi vuosi Thaimaassa yrittäminen vastaa 200 vuotta Suomessa yrittämistä, silti viihtynyt hyvin	Kokemuksena ollut hyvä, perhe vaikuttaa paljon kaikkeen
Millaiset tulevaisuuden näkymät?	Tulevaisuus tuntuu pelottavalta.	tulevaisuus on haasteellinen, huonehinnnoissa oltava hereillä	Huippu kausi menossa nyt, varausten perusteella myös tulevaisuus näyttää valoislalta
Tulevaisuuden haasteet?	Vuokrahintojen nousu maanomistajien ahneudesta johtuen	Ei pysty itse vaikuttaa jos turisteja ei vain tule	Ei näe varsinaisesti haasteita. Sen sijaan nostaa merkittäviksi asioiksi tulevaisuudessa suuret ikäluokat, peruspalveluiden tason, Thai-

			maan suositun aseman suomalaisten keskuudessa ja yrittäjien ikärakenteen
Suomalaisten harjoittelijoiden ottaminen?	Ei koe tarpeelliseksi eikä riitä resurssit	Ei tällä hetkellä	Ei tällä hetkellä, tulevaisuudessa mahdollista